

DCIDOB. **Algèria.**

Introducció

L'entramat algerià

Durant molt temps, Algèria havia estat coneguda internacionalment per ser un símbol de la lluita anticolonial (anys seixanta), per alertar sobre els desequilibris entre el Nord i el Sud al si del Moviment de Països No Alineats (anys setanta) i per la seva capacitat d'impulsar iniciatives diplomàtiques per resoldre greus situacions de crisi internacional, com la crisi dels ostatges de l'Iran o la guerra Iran-Iraq (durant els anys vuitanta).

Avui en dia, Algèria és un país en guerra des de fa sis anys: guerra no declarada, guerra encoberta, guerra civil amb molts bandols difícils d'identificar... Com totes les guerres, una tragèdia humana. Potser és aquesta la imatge contemporània més coneguda del país magribí: les bombes, les matances de civils als mercats i a les carreteres, les desaparicions, les violacions dels Drets Humans, etc.

No obstant això, paral·lelament a l'expressió de sensibilitat davant el dolor, segurament s'hauran de treure lliçons polítiques de la situació actual algeriana. Com s'ha evidenciat en les situacions de conflicte armat dels últims anys en àrees geogràficament properes a Europa –l'exIugoslàvia, Txetxènia– els fets demostren que, malgrat les tendències cap a la globalització, els processos d'integració i la fi de la Guerra Freda, a moltes zones del planeta subsisteixen tensions locals i regionals que generen conflictes armats difícils de gestionar i solucionar. Es tracta sovint de conflictes anomenats interns, però algunes de les seves causes tenen explicacions externes, una dimensió internacional i algunes de les seves possibles solucions necessiten inevitablement el suport i la pressió exterior; aquesta és la raó per la qual no pot deixar de desconcertar el baix perfil de la reacció internacional –especialment de les grans potències– davant aquestes situacions.

Malauradament, el cas d'Algèria és un exemple d'aquest fenomen, amb la particularitat que es tracta d'un país que és, alhora, un veí i un estrany, un país amb el qual compartim comerç i frontera, però del qual ens separen fractures culturals i econòmiques importants que en cap cas poden justificar la nostra indiferència.

Trobar alternatives a l'actual situació és una tasca complexa, en la qual resulta imprescindible identificar les causes del problema. En aquest número de *CL-DOB* s'intenta aportar alguns elements d'anàlisi i de reflexió per comprendre millor la realitat algeriana, això és: dades de la seva història recent, anàlisi de la seva política interior, de l'economia, de la situació dels Drets Humans i de la reacció de la comunitat internacional. Per altra banda, s'ofereix una relació d'actors, tant civils com militars, i d'organitzacions, tant governamentals com no governamentals, que juguen un paper fonamental en el desenvolupament de la crisi actual del país. Per últim, no podem deixar d'esmentar els milers d'algerians que viuen fora del seu país, principalment a França, i que no són actors passius d'aquesta crisi.

DCIDOB. **Algèria.**

El parany d'Algèria.
Antoni Segura i Mas

El parany d'Algèria

Antoni Segura i Mas*

A començament de la dècada dels setanta, gran part de l'esquerra europea veia Algèria com el mirall de les virtuts revolucionàries i progressistes. Un país que havia patit una llarga i cruenta guerra d'alliberament fins assolir la independència (1962); que havia lluitat contra el subdesenvolupament i que amb l'adopció del socialisme aconseguia guanys creixents en escolarització i educació, sanitat i nivell de vida, i que, sota el lideratge de Bumedian, s'havia convertit en guia del Moviment de Països No Alineats i en santuari de tots els moviments revolucionaris i nacionalistes d'esquerres d'arreu del món (inclosos els Black Panthers, l'IRA, l'ETA i el MPAIAC de Antonio Cubillo).

En aquells moments, hom no feia esment de la violència del règim (en plena guerra d'alliberament, l'estiu del 1956, començava una guerra dins de la guerra entre l'FLN i el Moviment Nacional Algerià de Messali Hadj amb un balanç de 10.000 morts i 25.000 ferits; després de la independència, es va recórrer sovint a la violència i a l'ús de la força per acabar amb qualsevol dissidència política); ni del paper de l'Exèrcit, a les ordres de Bumedian, en l'elecció de Ben Bella com a president de la nova república; ni de la defenestració de Ben Bella pel mateix Bumedian tres anys més tard; ni del paper reservat a l'Exèrcit en la Constitució de 1976¹, la primera que es redactava després de la suspensió de 1963; ni de la manca de llibertats i els excessos del partit únic; ni de la utilització partidista i reaccionària que es feia de l'islam per tal de legitimar un règim que, el 1974, era titllat d'herètic per la principal figura religiosa del país, el xeic Abdelatif Soltani. I, tanmateix, l'exclusió política, ideològica, cultural i religiosa i la política econòmica, ineficax i socialment injusta, van afavorir la corrupció entre les elits de l'administració de l'Estat, de l'FLN, i de l'Exèrcit i el descontentament d'una gran part de la població que se sentia bandejada dels beneficis de la "modernitat". Per tot un sector d'opinió europea, bocabadat pel miratge algerià, la sorpresa saltà a les eleccions municipals del juny de 1990 i a la primera volta de les legislatives del desembre de 1991, quan els islamistes del FIS es van fer amb la majoria de ciutats importants i amb gairebé la majoria absoluta del Parlament. Tanmateix, els mals del país venien de molt abans.

A la mort de Bumedian (1978), Chadli Benjedid heretà un país corcat per la ineficàcia de l'administració i de les grans unitats productives i per la prepotència d'una nomenclatura que havia posat l'Estat i els recursos del país al seu servei exclusiu. Com a l'Europa de l'Est, eren els corollaris inevitables del sistema de partit únic, d'una planificació abusiva i de la manca de llibertats (inclosa la de mercat). Excepció feta de les exportacions d'hidrocarburs, feia anys que els miracles estadístics donaven compte d'un benestar que només atenyia a l'entorn del règim i a unes febles classes mitjanes, mentre la gran majoria patia les conseqüències de la precarització i el progressiu deteriorament del nivell de vida.

A la dècada dels vuitanta, el fort creixement demogràfic (el reaccionari Codi de Família aprovat el 1984 no fou precisament un fre) i l'emigració del camp a les ciutats a la recerca d'una feina inexistent van fer la situació insostenible.

Alguns analistes creuen que la guerra civil pot perllongar-se indefinidament davant la impossibilitat que cap dels contendents obtingui una victòria prou clara

Al mateix temps, l'entrada dels països europeus mediterranis a la UE obligava els països magribins a sumar iniciatives per mantenir la competitivitat de les seves exportacions: per Algèria resultava vital la construcció d'un gasoducte que, a través del Marroc, comunicués els jaciments algerians amb els mercats europeus. Per tal de restablir les relacions diplomàtiques amb el Marroc, calia canviar, radicalment, els plantejaments respecte al conflicte del Sàhara Occidental, que s'havia convertit en referent ideològic fonamental pel sector més dur de l'Exèrcit. En aquest context i amb el rerefons de la crisi del comunisme a l'Europa de l'Est, Chadli Benjedid impulsà una tímida reforma política (es va alliberar els presos polítics però no es van legalitzar les organitzacions polítiques) i econòmica i inicià un procés d'aproximació al Marroc, que culminà amb el restabliment de relacions diplomàtiques amb Rabat (maig de

1988), l'acceptació pel Marroc i el Front Polisario del pla de Pau de Nacions Unides (1988 i alto el foc el 1991) i la signatura del Tractat de la Unió del Magrib Àrab (febrer de 1989).

La política reformista de Benjedid resultava insuficient per guarir els mals que patia l'economia i la societat algerianes i irritava profundament els sectors més immobilitats de l'FLN, de la UGTA i de l'Exèrcit, que la consideraven una traïció a la revolució de Bumedian i un atac frontal a llurs privilegis. D'altra banda, un sector de l'Exèrcit interpretava el distanciament respecte al conflicte del Sàhara Occidental com una claudicació enfront de la política expansionista del Marroc. El 1988, tots aquests sectors impulsaren un fort moviment d'oposició a la política de Bumedian. L'octubre d'aquell any, la revolta se'ls escapà de les mans i hom va percebre, per primera vegada, la desastrosa situació econòmica (en absència d'una economia i una tradició de mercat la reforma havia desenvolupat el contraban i el mercat negre), el descontentament que niava en la població i la força de l'islamisme, que s'alimentava amb el malestar social i substituïa a l'Estat en els barris perifèrics de les grans ciutats: hom va recuperar l'espai social de la mesquita i bastí escoles coràniques, centres assistencials i d'acollida, petits mercats, etc. per satisfer les necessitats bàsiques dels més desvalguts.

Els aldarulls de 1988, que se saldaren amb una dura intervenció de l'Exèrcit (600 morts), marquen un tombant i constitueixen el primer gran pols entre les Forces Armades i la burocràcia de l'Estat, que veuen qüestionats llurs privilegis i pràctiques més usuals (corrupció, xarxes il·legals de distribució, contraban, etc.), i la majoria de la població, desencisada i desesperada. Després dels aldarulls, la situació es precipita: reelecció de Benjedid com a president (desembre de 1988); aprovació en referèndum de la nova Constitució (febrer de 1989), que inclou el dret a la creació "d'associacions de caràcter polític"; formació (març de 1989) i legalització (setembre de 1989) del FIS, que avala la decidida voluntat de Benjedid d'impulsar un procés de transició a la democràcia; divisió en l'FLN (congrés de novembre de 1989) entre els partidaris de la reforma i els qui s'hi oposen. S'arriba així a les eleccions municipals de juny de 1990 on el FIS obté una victòria aclaparadora, que aprofita per fer un segon pols al Govern,

*Professor d'Història Contemporània, UB.

vaga general i manifestacions (maig-juny de 1991) a totes les ciutats de més de 100.000 habitants per tal de forçar el Govern a celebrar eleccions legislatives. En els enfrontaments amb la policia es produeixen 17 morts i l'Exèrcit es fa càrrec de l'ordre públic. Els principals dirigents del FIS (Abassi Madani, Ali Belhadji) són empresonats i acusats de "conspiració armada contra la seguretat de l'Estat", però, al mateix temps, el nou primer ministre, Sid Ahmed Gozali, pacta les condicions per celebrar eleccions legislatives a la fi de l'any.

El 26 de desembre de 1991, malgrat la important davallada electoral (més d'un milió de vots) i la forta abstenció (el 41%)², el FIS obté una victòria aclaparadora en fer-se amb 188 escons a la primera volta de les eleccions legislatives. És més del que determinats sectors de l'Exèrcit estan disposats a acceptar: l'11 de gener de 1992, la dimissió forçada de Bendjedid impedeix la celebració de la segona volta electoral, es nomena un Alt Comitè d'Estat, s'il·legalitza el FIS i es persegueix, s'elimina i s'empresona milers de militants que desemboca en una escalada de terrorisme-repressió. És l'inici d'una guerra civil que s'ha cobrat milers de víctimes i ha superat totes les cotes d'horror possibles.

Des de 1992, la política algeriana es debat entre quatre eixos que semblen irreconciliables. En primer lloc, l'intent de Zerual, president de l'Alt Comitè d'Estat des del gener de 1994, de formalitzar una nova legalitat democràtica amb l'exclusió del FIS i els seus dirigents. Les eleccions municipals i departamentals de l'octubre de 1997 completaven el cicle electoral impulsat per Zerual i el sector més liberal de l'Exèrcit: novembre de 1995, presidencials; novembre de 1996, reforma constitucional; juny de 1997, legislatives amb la participació de l'oposició. El seu resultat, un sistema formalment democràtic amb importants mancances i limitacions, d'una gran opacitat informativa i incapaç d'acabar amb la violència que sacseja al país; un Govern de coalició amb l'FLN i els islamistes moderats de l'MSP (exHamàs) i les sospites creixents de complicitat o passivitat de l'Exèrcit en les massacres que assolen el país. En segon lloc, el sector de l'Exèrcit partidari d'eradicar els islamistes del FIS per la via militar. Compta amb un important suport civil i hom l'identifica amb el cap de l'Estat Major de l'Exèrcit i número dos del règim, el general Mohamed Lamari. El passat octubre sembla que va arribar a un acord amb l'EIS, el braç armat del FIS, per posar fora de combat les guerrilles del GIA i acabar amb un intent de Zerual d'arribar a algun tipus d'acord amb els líders polítics del FIS. Es prioritzaria així una pau dels militars (si aconseguen imposar-se al GIA, els bres de l'EIS serien incorporats a les Forces Armades i participarien dels

beneficis dels hidrocarburs) i l'establiment d'un règim militar-islamista en detriment d'una pau civil dins del marc de l'Estat de dret i democràtic. En tercer lloc, se situarien els esforços d'un sector de l'FLN i de l'oposició, especialment dels partits que varen obtenir més vots el desembre de 1991 (FIS i FFS), per trobar una sortida negociada a la crisi que viu el país i reemprendre el procés de transició interromput pel cop d'Estat encobert de gener de 1992. Les diferents iniciatives d'aquest sector (Plataforma de Roma, gener de 1995; Crida per la Pau, novembre de 1996; Declaració en favor de la Pau i la Reconciliació, juliol de 1998) no han estat mai escoltades per Zerual i, a vegades, la seva presentació ha coincidit amb violentes i injustificades accions repressives del poder (el gener de 1995, el motí a la presó de Serkadji va acabar amb un bany de sang: 100 morts). Per últim, la guerrilla islamista, especialment el GIA a qui hom responsabilitza del 80% de les accions terroristes, que pretenia, inicialment, instaurar un Estat islàmic, però que sembla haver entrat en un procés de fragmentació-sectarització que condueix, inevitablement, a una violència cega, indiscriminada i injustificable i que sembla haver fet de la guerra i les massacres una forma de vida.

En definitiva, les limitacions de l'escenari que dissenyen els quatre eixos assenyalats són més que evidents i la impossibilitat d'acabar amb la violència és el seu resultat més tràgic. Un escenari que tampoc dona cap solució a la reivindicació d'una identitat bereber, qüestió mai plantejada obertament fora dels dos partits berebers (FFS i RCD). A la Kabília, la recent llei d'arabització de l'ensenyament i la creació, desafortunada iniciativa governamental, de comitès d'autodefensa per combatre les accions del Grup Islàmic Armat (GIA) poden portar, en qualsevol moment, a un esclat de violència de resultats imprevisibles.

Alguns analistes creuen que la guerra civil pot perllongar-se indefinidament davant la impossibilitat que cap dels contendents obtingui una victòria prou clara. D'una banda, les organitzacions militars-islamistes, sovint mútuament enfrontades, que han fet de la seva visió distorsionada i cruel de la *jihad* (guerra santa) una forma de vida i d'obtenció de recursos i que, de forma alternativa i itinerant, controlen alguns barris i zones del país. De l'altra, el sector dur de l'Exèrcit que, amb la liberalització dels hidrocarburs i les accions brutals i indiscriminades de la guerrilla islamista, ha obtingut els recursos materials i ideològics per justificar la seva negativa a dialogar amb el FIS, que encara gaudeix del prestigi atorgat pels més de tres milions de vots del desembre de 1991 (una part d'aquests vots són ara a l'MSP). Per últim, la guerra s'ha convertit en un mecanisme de promoció social i d'acumulació molt més interessant que el contraban

de l'època de les reformes de Benyedid: increment d'effectius de l'Exèrcit i la policia, però, també, de les organitzacions armades islamistes; aparició d'unitats paramilitars i de serveis de seguretat i de protecció; tràfic d'armament; grans negocis derivats de la liberalització econòmica necessària per mantenir la guerra... "Avui tots els combatents són presoners de la seva pròpia guerra, doncs, d'una banda i l'altra, les exaccions comeses fan témer represàlies en cas de derrota"

Al capdavant, Algèria segueix exportant hidrocarburs per un valor de dotze mil set-cents milions de dòlars (el 95% del valor total de les exportacions). La UE rep el 67% de les exportacions algerianes i els EUA el 17%. Són també els principals proveïdors d'Algèria i de la UE i els EUA arriben el 64 i el 9% de les importacions. L'estabilització de la guerra ha permès millorar els indicadors econòmics i, a pesar de l'elevada taxa d'atur (entorn del 30%), la inflació sembla en recessió (de 1996 a 1997 va caure del 19 al 10%) i el deute exterior (33.000 milions de dòlars) controlat.

La liberalització econòmica ofereix bones possibilitats als inversors estrangers (la inversió espanyola figura actualment entre les tres més importants) i la privatització de les grans empreses públiques millorarà encara les perspectives i generarà nous beneficis al preu d'abocar a l'atur nous contingents de població. El procés d'acumulació que s'està donant a Algèria en el trànsit, brutal i accelerat, d'una economia planificada a una de mercat contribueix a alimentar la dinàmica d'enfrontaments i de guerra civil.

En aquest context, el sistema polític de Zerual és una representació formalitzada d'un Estat de dret i democràtic inexistent i l'imaginari de la democràcia es converteix en punt de referència per fugir d'una realitat quotidiana en la qual s'imposa la brutalitat sense sentit dels atemptats i les massacres indiscriminades. Potser, Zerual també vol fugir d'un escenari tan incert i per això ha anunciat la seva dimissió i la celebració d'eleccions presidencials anticipades. ■

Notes

1 L'Exèrcit Nacional Popular, hereu de l'Exèrcit d'Alliberament Nacional i escut de la Revolució, té per missió permanent salvaguardar la independència i la sobirania nacionals. És l'encarregat d'assegurar la defensa de la unitat i de la integritat territorial del país... L'Exèrcit Nacional Popular, instrument de la Revolució, participa en el desenvolupament del país i en la construcció del socialisme (Front de Libération Nationale, Constitution 1976. Alger: République Algérienne Démocratique et Populaire, 1976. Veure un resum dels principals articles a Antoni Segura i Mas (1997) El món Àrab actual. Barcelona: Eumo/Universitat de Girona, pp.211-212).

2 Hi hagué també un 7% de vots en blanc. La població, forçada a triar entre una opció confessional i la continuïtat de l'FLN, a qui feia responsable de tots els mals que patia Algèria, optà per l'abstenció.

DCIDOB. **Algèria.**

Perfil del país.

Perfil del país

Nom oficial: República Democràtica i Popular d'Algèria

Independència: 5 de juliol de 1962 (de França)

Forma de Govern: República multipartidista amb dues cambres legislatives (Consell de la Nació, 144 membres, i Assembles Nacional Popular, 380 membres)

Cap d'Estat: president Liamin Zerual (des del 1994)

Cap de Govern: primer ministre, Ahmed Ouyahia (des del 1995)

Constitució: 16 de novembre de 1976; revisada el novembre de 1988, el febrer de 1989 i el novembre de 1996

Extensió: 2.381.741 km²

Població (1997): 29.476.000 habitants

Densitat (1997): 12,4 hab/km²

Distribució població (1995): 55,8% urbana; 44,2% rural / Dones 49,40%; homes 50,60%

Divisió administrativa: 48 províncies.

Capital: Alger (2.168.000 habitants)

(àrea metropolitana, 3.702.000 habitants) (1995)

Ciutats principals: Alger; Oran (609.823 hab.); Constantine (440.842 hab.); Annaba (222.518 hab.); Batna (181.6017 hab.)

Llengua oficial: àrab (llengua bereber no oficial parlada pel 14% població)

Religió oficial: islam

Composició religiosa (1990):

musulmans 99,9% (sunnis 99,5%; ibadis 0,4%)

catòlics 0,1%

Composició ètnica (1992):

àrabs: 80%

berebers: 20% (kabilis 13%; shawia 6%)

Distribució població per edat (1995):

0-15 anys: 39,0%

15-29: 29,6%

30-44: 17,3%

45-59: 8,2%

60-74: 4,6%

+75: 1,3%

Natalitat (1996): 28,5 (per 1.000) [nivell mundial: 25,0]

Mortalitat (1996): 5,9 (per 1.000) [nivell mundial: 9,3]

Taxa mortalitat infantil per 1.000 naixements (1996): 48

Esperança de vida al néixer (1996):

homes 67,2 / dones 69,5 anys

Producte Nacional Brut (1995): 44.609 milions dòlars

PNB per càpita (1995): 1.600 dòlars per càpita

Unitat monetària: 1 dinar algerià (DA) = 100 cèntims

Paritat: 1 dòlar = 58,72 DA (octubre 1997)

Estructura del PNB (1994) i força del treball (1990):

Sector		Força de treball
Agricultura	9,5%	15,9%
Petrolí i gas natural	22,7%	1,0%
Manufactures	9,3%	11,3%
Serveis públics i construcció	12,4%	11,4%
Adm. pública i defensa	12,7%	23,1%
Transports, comunicacions i d'altres	33,4%	37,3%

Utilització de la terra (1994): forestal 1,6%, pastures i prats 13,3%, agricultura 3,4%, altres (bàsicament deserts) 81,7%

Comerç exterior:

Importacions (1994): 9.599 milions de dòlars (29,4% aliments; maquinària no elèctrica 14,7%; ferro i acer 9,5%)

Principals països d'importació (1995): França 29,6%, Espanya 10,5%, Itàlia 8,2%, EUA 8%, Alemanya 5,6%

Exportacions (1994): 8.594 milions de dòlars (cru 45,7%, gas 31,2% i petroli refinat 18,8%)

Destinacions de les exportacions (1995): Itàlia 18,8%, EUA 14,8%, França 11,8%, Espanya 8% i Alemanya 7,9%

Taxa alfabetització adults (1994)

homes: 71,8% / dones: 43,5%

Comunicació

Diaris (1994): 1.440.000 exemplars en circulació (52 per cada 1.000 hab)

Ràdio (1996): 3.500.000 receptors (122 per cada 1.000 hab.)

Televisió (1995): 2.000.000 receptors (71 per cada 1.000 hab.)

Telefonia (1995): 1.176.300 línies (42 per cada 1.000 hab.)

Ordinadors personals (1995): 85.000 unitats (3 per cada 1.000 hab.)

Transport:

Ferrovial (1995): 4.772 km de vies

Carreteres: 102.424 km. (69% pavimentades)

Aeroports: 28

Oleoductes i gaseoductes: petroli cru 6.612 km; productes petrolers: 298 km; gas natural: 2.948 km.

Percentatge del PNB dedicat a la defensa (1995): 3,2% [nivell mundial 2,8%]

Forces armades: 121.700 actius. 150.000 reserves

Forces terrestres: 105.000 efectius

Forces navals: 6.700 efectius

Forces aèries: 10.000 efectius

Forces paramilitars:

Gendarmeria: 24.000 efectius

Forces de Seguretat Nacional: 16.000 efectius

Guàrdia Republicana: 1.200 efectius

Índex de Desenvolupament Humà (IDH, 1994): 0,737. Ocupa el lloc 82 d'un total de 175 països

El Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD) elabora l'IDH relacionant tres indicadors: nivell d'ingressos, salut i nivell d'educació.

Fonts:

Encyclopaedia Britannica: 1998 Book of the Year

Fundació CIDOB: Anuario Internacional CIDOB 1997

PNUD: Informe sobre el Desarrollo Humano 1997

DCIDOB. **Algèria.**

Algèria, principals esdeveniments...

Algèria, principals esdeveniments...

1988

Octubre. Vagues a les grans ciutats del país contra l'augment generalitzat dels preus. Fortíssima repressió militar: 159 morts i 154 ferits. L'oposició calcula en més de 500 les persones mortes. Estat de setge a Alger. El president del país, Chadli Benjedid, anuncia la convocatòria d'un referèndum per modificar la Constitució, proposant la designació d'un cap de Govern.

Novembre. Referèndum per modificar la Constitució. Alta participació: 83,08% dels electors, dels quals un 92,2% dona el sí a les reformes de Benyedid. Kasdi Merbah és nomenat cap de Govern. Celebració del VI Congrés de l'FLN. Benyedid és elegit candidat a la presidència de la República. Reforma dels estatuts del partit per fer una gradual separació entre partit i Estat.

Desembre. Eleccions presidencials. Chadli Benyedid és reelegit per cinc anys més com a president de la República d'Algèria. Alt índex de participació, un 89%, del qual un 81,47% dona suport a Benyedid.

1989

Febrer. Nova Constitució que introdueix el multipartidisme, suprimint les referències al socialisme i a l'FLN, que és aprovada en referèndum (78,8% de participació i un 73,4% de vots favorables). Es constitueixen plataformes polítiques. Es crea l'RCD, que agrupa el moviment cultural bereber, i s'organitza el FIS.

Abril. Vagues i manifestacions contra l'increment de preus.

Juliol. S'inicia un procés de normalització política, que finalitzarà el setembre, en el qual s'inscriuen els principals partits algerians: PSD, RCD, FIS, PPA, FNR, PNA, PRA, FFS i UDF.

Setembre. El Govern legalitza el FIS, creat el març de 1989. El primer ministre, Kasdi Merbah, presenta la dimissió i el substitueix Moulud Hamrouche.

Novembre. Legalització de l'FFS, d'Aït Ahmed.

Desembre. Retorn d'Aït Ahmed, líder de l'FFS, a Algèria després de 23 anys d'exili.

1990

Gener. L'Assemblea Nacional Popular (ANP, el Parlament) adopta una legislació sobre el dret a vaga i els conflictes socials i obre un debat sobre la llibertat sindical.

Febrer. El FIS reclama la dissolució de l'Assemblea Nacional Popular i la celebració d'eleccions legislatives anticipades. L'RCD reclama la creació d'un Govern de coalició i de transició.

Març. Reconeixement oficial de l'MDA, partit liderat per l'antic president Ahmed Ben Bella. Nova llei electoral, s'estableix l'escrutini proporcional a una volta, guanyant el partit que aconsegueixi la majoria.

Abril. Protestes generalitzades per l'augment de preus. Associacions feministes són rebudes pel primer ministre davant

l'escalada de violència islamista contra les dones. Manifestació convocada pel FIS demanant la dissolució del Parlament i la convocatòria d'eleccions legislatives.

Maig. "Marxa per la democràcia i la tolerància" a Alger, convocada pel PAGES, l'RCD, l'MDRA, l'PSD i la LADH.

Juny. Eleccions comunals i municipals. Victòria del FIS, amb el 54,25% dels vots emesos. L'FLN aconsegueix el 28,13%. A les comunes i municipis on el FIS surt vencedor, aquest intenta aplicar els costums islàmics. Abbasi Madani, líder del FIS, reclama la dissolució del Parlament.

Setembre. Retorn de Ben Bella, després de 10 anys d'exili.

Desembre. El Parlament (ANP) adopta una llei sobre la generalització de la llengua àrab. Manifestacions a Alger, promogudes per l'FFS, de més de 500.000 persones, contra la intolerància i la imposició de l'àrab.

1991

Gener. Procés de Blida. Primeres condemnes a mort de militants islamistes que havien intentat assaltar el Palau de Justícia d'aquesta ciutat. Manifestacions als carrers d'Alger, seguint la convocatòria del FIS, i en defensa de la "Jihad per l'Islam" i per la creació d'un Estat islàmic.

Febrer. Promulgació de la llei sobre la generalització de l'ús de la llengua àrab.

Març. El president Chadli Benyedid, rebutjant les protestes de l'oposició, presenta a l'ANP un nou projecte de llei electoral.

Abril. L'ANP aprova una nova llei electoral. El Moviment Cultural Bereber convoca una vaga i una marxa a la Kabília pel reconeixement oficial de la llengua i la cultura bereber.

Maig. L'Exèrcit es desplega a les principals ciutats algerianes. Vaga general convocada pel FIS.

Juny. Onada de vagues promogudes pel FIS a tot el país. Intervenció de l'Exèrcit. 17 morts. Benyedid respon amb la declaració de toc de queda per un període de quatre mesos, anunci d'eleccions legislatives i la destitució del primer ministre Hamrouche i el seu Govern; és substituït per Ahmed Ghazali.

Enfrontaments entre militants del FIS i l'Exèrcit. Detenció dels líders del FIS, A. Madani i A. Benhadj, sota l'acusació de "conspiració armada contra la seguretat de l'Estat". Més de 2.500 militants islamistes detinguts i internats en camps de detenció.

Juliol. Replegament d'un dispositiu militar a Alger. Supressió del toc de queda. Conferència Nacional de Concertació, convocada pel primer ministre Ghazali amb l'absència del PAGES, el FIS i l'FFS. Membres del Comitè Central del FIS es comprometen a respectar la legalitat.

Agost. El Govern anuncia un increment del 35% dels preus dels productes de primera necessitat, segons el pla d'ajustament dissenyat pel Fons Monetari Internacional (FMI).

ANP Assemblea Nacional Popular (el Parlament)
 EIS-FIS Exèrcit Islàmic de Salvació
 FFS Front de Forces Socialistes
 FIS Front Islàmic de Salvació
 FLN Front d'Alliberament Nacional
 FNR Front Nacional per la Renovació a la Kabília
 GIA Grup Islàmic Armat
 HCE Alt Comitè d'Estat
 HCS Alt Consell de Seguretat
 JMC Joventut Musulmana Contemporània
 LADDH Lliga Algeriana per la Defensa dels drets Humans
 LADH Lliga Algeriana per als Drets Humans
 MAJD Moviment Algerià per la Justícia i el Desenvolupament
 MDA Moviment per la Democràcia a Algèria
 MDRA Moviment Democràtic per la Renovació Algeriana
 MIA Moviment Islàmic Armat
 Moviment En Nahda
 MSI-Hamàs Moviment de la Societat Islàmica
 MSP Moviment de la Societat per la Pau
 PAGES Partit de la Vanguardia Socialista
 PNA Partit Nacional Algerià
 PPA Partit del Poble Algerià
 PRA Partit de Renovació Algeriana
 PRP Partit Republicà Progressista
 PSD Partit Social Demòcrata
 PSL Partit Social Liberal
 PT Partit dels Treballadors
 RCD Reagrupament per la Cultura i la Democràcia
 RND Unió Nacional per la Democràcia
 UDF Unió de Forces Democràcia
 UDL Unió Democràtica per les Llibertats
 UGTA Unió General de Treballadors d'Algèria

Setembre. El portaveu del FIS, A. Hachani, declara que el partit islamista no participarà a les eleccions si l'estat de setge no és aixecat i els seus líders alliberats.

Nou projecte de llei electoral: 337 escons, 1 diputat per cada 80.000 habitants del nord del país i per cada 30.000 al sud. Aixecament de l'estat de setge.

Octubre. Nou augment dels preus -entre un 28% i un 35%- dels carburants, la llet, l'oli, el sucre i el blat. L'ANP aprova una llei electoral que introdueix algunes modificacions.

Desembre. L'ANP aprova una llei que preveu la participació de l'Exèrcit en missions d'ordre públic. Eleccions legislatives, participa el 58,55% de la població. Victòria del FIS a la primera volta, dels 232 escons en joc, 188 per al FIS, 16 per a l'FLN, 25 per a l'FFS i 3 per als independents. De les 199 circumscripcions, 177 en poder del FIS i 46 de l'FLN. El primer ministre Ghazali fa una crida a la mobilització dels demòcrates per frenar l'avanç del FIS. El FIS es declara favorable a un Govern de cohabitació amb Chadli Benyedid. Els partits polítics, amb l'excepció d'Hamàs, es pronuncien contra la victòria dels islamistes.

1992

Gener. Manifestació a Alger de més de 300.000 persones per "salvar la democràcia", convocada per l'FFS. Ait Ahmed fa una crida per respectar la legalitat com a únic mètode per frenar la guerra civil.

1830-1985

1830. Inici de la colonització francesa del territori algerià. Els algerians són considerats ciutadans de segona categoria. Procés d'aculturació.

1830-1890. La població nadiua d'Algèria passa de 4 a 2,5 milions.

Període d'entreguerres (Primera i Segona Guerra Mundial). Sorgeixen els primers brots de nacionalisme algerià.

1939. Creació del primer partit nacionalista algerià: Amics del Manifest i de la Llibertat. Fortíssima repressió francesa. Molts dels caps principals del moviment van cap a l'exili.

1954. A l'exili egipci es crea, durant el mes de març, un Comitè Revolucionari liderat per Ahmed Ben Bella. Es constitueix el Front d'Alliberament Nacional (FLN). El mes de novembre l'FLN declara la guerra a França. El Govern francès contesta amb l'enviament de 40.000 soldats.

1958. Caiguda del Govern francès. De Gaulle assumeix el poder a França. En un clima de guerra per la independència es declara partidari d'un referèndum sobre el futur d'Algèria. Surgeix l'OAS, grup terrorista d'extrema dreta i militars francesos. Extensió de la violència a Algèria.

1962. Fi del combats. Acords d'Evian. El juliol, el Govern Provisional de la República d'Algèria assumeix la direcció del país. Lluita per fer-se amb el poder entre el candidat del Govern provisional, Ben Jedda, i Ben Bella, candidat de l'FLN. El setembre Ben Bella assumeix el poder.

1963. L'Algèria independent s'organitza sota la façana de l'FLN, que estableix un règim de partit únic, socialista i araboislàmic. Ahmed Ben Bella és elegit primer president d'Algèria, gràcies al suport que li dona el coronel Houari Boumedienne. Centralització, nacionalització i reforma agrària.

1965. El ministre de Defensa, Houari Boumedienne, després d'encapçalar un cop d'Estat, s'erigeix com a nou cap d'Estat. Reafirmació de l'opció socialista i de partit únic, mancances constitucionals. Procés de nacionalització dels diversos sectors de l'economia.

1976. Houari Boumedienne dota el país d'una Constitució i d'una Carta Nacional que subscriu el règim socialista i l'estableix com a president. L'Exèrcit esdevé garant de la revolució.

1978. Mort de Boumedienne. El succeeix Chadli Benjedid, el qual aixecarà l'any 1980 l'arrest domiciliari que patia Ben Bella.

1981. Primeres manifestacions islamistes importants.

1982. Primers atemptats i accions armades del grup de Buyali (islamistes) contra les forces d'ordre públic. Gran concentració islamista a la Universitat d'Alger.

1984. L'enterrament del xeic Soltani es converteix en una gran manifestació islamista.

1985. Inici de les revoltes populars en protesta per l'augment dels preus.

Fonts
http://www.arab.net/algeria/history/aa_french.html
 Segura i Mas, Antoni (1997) *El món àrab actual*. Girona: Eumo.

Pressions de l'Exèrcit, que es desplega a les grans ciutats, obliguen a dimitir a Chadli Benjedid. Es crea l'Alt Consell de Seguretat (HCS) seguint l'article 162 de la Constitució, compost per tres generals: Nezzar, ministre de Defensa, Guenaiza, cap de l'Estat Major de l'Exèrcit, i Belkheir, ministre de l'Interior.

L'HCS crea per dirigir el país l'Alt Comitè d'Estat (HCE) integrat per Boudiaf, líder històric de la independència algeriana, com a president; Nezzar, ministre de Defensa; Ali Haroun, ministre de Drets Humans; Ali Kafi, president de l'Associació d'Antics Combatents; i Tedjani Haddam, rector de la mesquita de París. L'HCE declara que assumeix els poders de presidència de la República fins a desembre de 1993. L'FLN i l'FFS condemnen la inconstitucionalitat de l'HCE i, juntament amb el FIS, reclamen el retorn a la legalitat constitucional. Campanya d'atemptats contra forces de l'ordre.

Febrer. Violents enfrontaments entre l'Exèrcit i els militants islamistes a Batna, propagació de la violència al llarg del país. Es proclama l'estat d'excepció. Detencions de militants del FIS. L'Exèrcit és encarregat de restablir l'ordre públic.

Març. Es declara la dissolució del FIS per part de l'Alt Comitè d'Estat.

Abril. Boudiaf anuncia la revisió de la Constitució i inicia el diàleg amb partits polítics. Onada d'atemptats contra les forces de l'ordre. Els partits Hamàs, MDA, MAJD, PRA, PSD, MRDA i l'FFS desaprovechen l'actuació de l'HCE contra el FIS i demanen un canvi radical d'orientació. La Cort Suprema Algeriana confirma l'actuació contra el FIS.

Juny. Assassinat de Mohamed Boudiaf a Annaba, quan pronuncia un discurs, a mans d'un membre dels cossos de seguretat de l'Estat.

Juliol. Ali Kafi, membre de l'HCE i secretari general de l'Associació d'Antics Combatents, és elegit president de l'HCE, i Reda Malek és el nou president del Consell

Consultiu Nacional. Campanya d'atemptats amb bomba d'activistes islàmics. Dimiteix el primer ministre Ahmed Ghazali, qui és substituït per Belaid Abdessalam.

Abassi Madani i Ali Benhadj, líders del FIS, són empresonats, amb la pena de 12 anys per haver atemptat contra la seguretat de l'Estat. Protestes populars arreu del país.

Agost. Els diaris *La Nation*, *Le Matin* i *El-Djezair* són suspesos per sis mesos. Atemptat a l'aeroport d'Alger, 10 morts i 128 ferits.

Setembre. Presentació del programa de Govern de Belaid Abdessalam.

Octubre. Nova llei antiterrorista.

Desembre. Es dissolen per decret 330 alcaldies, 30 assemblees departamentals, 10 lligues sindicals i nombroses organitzacions sindicals i caritatives lligades al FIS. Procés del Tribunal Militar de Béchar a 90 persones, en la seva majoria militars, acusats de complot contra la seguretat de l'Estat i desestabilització de l'Exèrcit. 20 condemnes a mort. Homologació obligatòria dels llocs de culte.

Contracte de Roma
 Acord nacional per a un arranjament pacífic i polític

Roma, comunicat de Sant Egidí.
 Es remeten a la Constitució de 1989.

Firmants:	LADDH
	FLN
	FFS
	FIS
	MDA
	PT
	En Nahda
	JMC

Roma, 13 de gener de 1995

1993

Gener. El diari *El-Watan* és clausurat per un període de temps indefinit per haver anunciat prematurament l'assassinat de cinc policies per part d'un grup terrorista. Augment de la violència i dels atemptats contra civils per part de grups islamistes violents.

Febrer. Atemptat frustrat, reivindicat pel FIS, contra el general Nezzar, ministre de Defensa i membre de l'HCE. Prolongació de l'estat d'emergència fins a data indeterminada.

Abril. L'MSI condemna el terrorisme, en un context de permanents atemptats i violència terrorista i de resposta repressiva dels cossos de seguretat de l'Estat.

Juliol. Assassinat de Kasdi Merbah, antic primer ministre i exresponsable de la seguretat militar i líder de l'MAJD. El general Zerual substitueix el general Nezzar al capdavant del Ministeri de Defensa.

Agost. Rehda Malek substitueix Belaid Abdessalam com a cap de Govern. Enduriment de la lluita antiterrorista.

Setembre. Escalada d'assassinats provocats per un grup que s'autonomena GIA. Grups fidels als FIS es federen en el MIA.

Octubre. El GIA "convida" els europeus a abandonar Algèria en el període d'un mes. Davant l'onada d'assassinats d'europeus, la UE reclama al Govern algerià que els seus nacionals siguin protegits.

Novembre. Agafada de militants islamistes a França. Continua l'onada d'atemptats contra estrangers.

1994

Gener. Conferència Nacional de Consens. L'FLN, FFS, RCD, MDA i En-Nahda no hi participen. El FIS no és convidat. El general Liamin Zerual és designat per l'HCS per un període de tres anys com a president de l'Estat. El seu nomenament marca la fi del mandat de l'HCE.

Febrer. El GIA declara haver executat 70 islamistes membres del moviment rival MIA.

Abril. Dimissió del Govern Malek després de sis mesos per no estar d'acord amb la política d'obertura envers el FIS. Mokdad Sifi encarregat de formar Govern. Es crea un Consell Econòmic i Social de 180 membres, nomenats pel Govern.

Maig. La LADDH (independent) denuncia greus violacions del Drets Humans. Youssef Fathallah, president de LADH, és assassinat.

Juliol. Liamin Zerual descarta qualsevol tipus de diàleg amb el FIS. L'EIS proclama fidelitat al FIS com a autoritat suprema islamista, demanant a les faccions armades actives a Algèria que s'hi afegeixin.

El xeic Mahfoud, del MSI-Hamàs, proposa una mediació entre Govern i FIS. El FIS accepta la proposta, amb el suport de l'FLN.

Setembre. A. Madani, líder del FIS empresonat, dirigeix al general Zerual un escrit en el qual accepta les quatre condicions per al diàleg exigides per Zerual: respecte a la Constitució, respecte al règim republicà, alternància al poder i aplicació de les regles democràtiques. Alliberats alguns líders del FIS, Madani i Benhadj surten de la presó i són confinats a una residència vigilada.

Octubre. El GIA nomena un nou cap, Mohammed Saïd, antic responsable del FIS, després de la mort de Cherif Gousmi en un enfrontament armat. L'FFS demana la participació d'autoritats internacionals

Resultats eleccions legislatives del 5 de juny de 1997

	%	Escons
RND (autoritari)	38,1	155
HMS (islamista)	16,7	69
FLN (socialista)	16,1	64
MRI (islamista)	9,8	34
FFS (socialdemòcrata bereber)	5,7	19
RCD (liberal bereber)	4,8	19
PT	2,1	4
PRP	0,7	3
UDL	0,6	1
PSL	0,4	
Independents	5,0	11

Participació: 65,6% de l'electorat

per resoldre la situació. Vaga general a la Kabília per obtenir el reconeixement de la llengua i cultura berebers.

Novembre. Sis diaris són suspesos al ser acusats de no respectar la legislació sobre informació secreta i les disposicions de l'estat d'emergència.

A Roma, a la seu de la Comunitat de Sant Egidí, s'obren unes converses entre 16 personalitats polítiques i religioses algerianes per intentar trobar una solució a la crisi. Hi participen representants del FIS, l'FLN, l'FFS, l'MDA, la LADDH, l'MSI-Hamàs, PT i el PRA, Partit de Renovació Algeriana. El Govern algerià critica aquesta iniciativa. Es signa el document conegut com a Contracte de Roma.

1995

Gener. El Departament d'Estat dels EUA xifra en 30.000 els morts a Algèria entre febrer de 1992 i febrer de 1995. Atemptat amb cotxe bomba al centre d'Alger: 42 morts i 286 ferits.

Febrer. Una rebel·lió a la presó de Serkadji, que pretenia alliberar militants islàmics, és avortada de forma virulenta: 96 presoners, 81 dels quals eren islamistes, i 4 membres de seguretat morts.

Març. El ministre d'Interior, Noureddine Kasdali, xifra en 20.000 els islamistes morts des de gener de 1992, 4.000 islamistes detinguts, i 6.338 civils assassinats el 1994. Repressió militar contra el GIA.

Octubre. Inici de la campanya electoral per les presidencials. Rehda Malek, el més fort candidat per derrotar Zerual, és desqualificat pel Consell Constitucional.

Novembre. En plena campanya electoral, el secretari nacional de l'FFS, Mahiou M'Barek, és assassinat a Alger.

Eleccions presidencials. Victòria de Liamin Zerual. Participació d'un 75% de l'electorat. Boicot del FIS i l'FLN. Primeres eleccions presidencials multipartidistes des de la independència.

1996

Gener. El president Liamin Zerual inclou quatre islamistes moderats al nou Govern. Inici sagnant del ramadà, 14 morts.

Febrer. La policia francesa arresta 24 persones sospitoses d'haver muntat una xarxa que feia arribar armament al GIA. Finalitza el ramadà, però no s'atura la violència. Atemptat islamista contra la Casa de la Premsa a Alger, on estan les redaccions de diversos diaris independents, 18 morts i 50 ferits.

Maig. El president Zerual dona a conèixer propostes per fer reformes constitucionals, entre les quals es troba la d'il·legalitzar els partits específicament religiosos. Anunci d'eleccions multipartidistes pel 1997.

Juliol. Continuen les matances del GIA. Col·locació de bombes, falsos controls a la carretera, assassinats, etc. Es dona a conèixer la notícia per part dels islamistes radicals de l'assassinat del líder del GIA, Abú Abderrahame Amine, conegut com a Djamel Zitouni, durant una emboscada de l'Exèrcit.

Agost. Assassinat del bisbe catòlic d'O-ran, Pierre Claverie.

Setembre. S'organitza una Conferència per la Reconciliació Nacional d'Algèria, en l'intent de trobar un acord entre les parts en conflicte. 38 organitzacions signen un text, en el qual es renuncia explícitament a la violència, i s'aposta pel pluralisme i el respecte a la Constitució. L'RCD bereber boicoteja l'acte. El FIS n'és exclòs. L'FLN i els dos grups islamistes moderats hi participen: En Nahda i Hamàs.

Octubre. El GIA endega una campanya de violència que consisteix en decapitar persones en diferents punts del país. Anunci d'un referèndum al novembre per aprovar els canvis constitucionals. Assassinat de l'alcalde d'Alger, Ali Boucetta.

Novembre. Referèndum per aprovar les reformes constitucionals. Ampli suport a les tesis de Zerual, 85,5% dels vots. Prohibició de partits fonamentats en la religió o d'àmbit regional. Es conforma una segona cambra al Parlament, on un terç és d'elecció presidencial.

1997

Gener. Més de 100 morts per la violència islamista la setmana abans del ramadà que s'inicia el dia 10. Assassinat del líder del principal sindicat algerià, UGTA, Abdelhak Benhamouda.

Febrer. Escalada de violència durant el ramadà. És el més violent des de 1962, quan Algèria lluitava per la independència. Liamin Zerual anuncia que la primera volta de les legislatives -les primeres des de 1992- es realitzaran el 29 de maig o el 5 de juny. El FIS no podrà prendre-hi part. Campanya de l'Exèrcit contra la violència islamista; en diferents combats s'anuncia la mort de més de 200 terroristes.

Març. Es crea el partit RND, entorn de Zerual. Continuen les massacres contra la població civil.

Abril. El FIS fa una crida al boicot electoral. L'FFS decideix participar a les eleccions. Hamàs, reconvertit en el MSP, anuncia també la seva participació. L'MDA considera la possibilitat de boicotejar l'acte electoral. 44 partits decideixen participar a les eleccions.

Juny. Eleccions legislatives per ocupar els 380 escons de l'ANP. Victòria de la RND de Zerual, qui presenta aquests comicis com la fi d'un conflicte que ha produït més de 60.000 morts en els darrers sis anys.

Coalició de Govern: RND, FLN i MSP. Ahmed Ouyahia, és designat primer ministre.

Juliol. Alliberament dels líders del FIS en un moment de molta violència tan per part dels terroristes islàmics com de l'Exèrcit. Abdelkader Hachani i Abassi Madani són alliberats després de negociacions secretes amb Zerual. Es dona a conèixer la notícia que Antar Zouabri, líder del GIA és assassinat.

Agost. Intensificació de la violència. Més de 1.500 persones perden la vida en la guerra civil no declarada entre l'Exèrcit i els islamistes violents.

Setembre. L'EIS, braç armat del FIS, atura les operacions militars a partir de l'1 d'octubre. Abasi Madani és sotmès a arrest domiciliari.

Octubre. Eleccions municipals. L'oposició protesta per un frau massiu. L'RND de Zerual vencedor.

Novembre. Amnistia Internacional dona a conèixer un informe sobre la situació a Algèria donant la xifra de 80.000 morts des de l'inici del conflicte.

Desembre. Eleccions al nou Consell Nacional, càmera alta, dominats clarament pel partit de Zerual. Resultats. RND: 80 escons; FLN: 10; FFS: 4; MSP: 2; nomenats pel president: 48.

1998

Gener. Escalada de violència durant el ramadà, més de 2.000 persones assassinades. Algunes de les matances suposadament realitzades pel GIA són perpetrades a pobles considerats bastions de l'EIS-FIS.

Febrer. Visita d'una delegació del Parlament Europeu

Març-abril. Fortes campanyes de càstig realitzades per l'Exèrcit a la zona de Relizan; més de 250 terroristes islàmics són morts.

Juny. El suposat màxim líder del GIA, Mohamad Kebaili, conegut com Ayachi, és mort a trets en les operacions de càstig de l'Exèrcit. Operació a Europa contra el GIA. Continuen les matances.

Setembre. El president Liamin Zerual anuncia la seva decisió de convocar eleccions presidencials anticipades i de no presentar la seva candidatura.

Fonts:

Anuario Internacional CIDOB 1995. Edició 1996.

IISS. Strategic Comments. 2. Febrer 1995.

Mediterranean Politics. N.1. 1996.

Mediterranean Politics. N.1. 1997.

Keesing's 1996; 1997; 1998.

Ramses 95, París: IFRI.

DCIDOB. **Algèria.**

Principals forces polítiques d'Algèria.

Principals forces polítiques d'Algèria

Front Islàmic de Salvació (FIS)

Principal partit islamista del país, el FIS es va organitzar l'any 1989 en el context d'obertura propugnat pel règim. Partidari de fer complir els preceptes de l'Alcorà i de la Sunna, fou vencedor de les eleccions municipals del juny de 1990, amb més de 4 milions de vots, i de la primera volta de les legislatives del 1991, amb més de 3 milions de vots, fet que portà a la paralització del sistema i a l'establiment del poder militar. Considerat com un partit radical i antisistema, va ser considerat pel Govern algerià el màxim culpable de la situació de violència que viu Algèria. El FIS fou il·legalitzat i els seus principals líders, Abassi Madani i Ali Ben Haj, empresonats. El FIS signà el 1995 el Contracte de Roma per a la pacificació del país. Molts dels seus membres han estat internats en camps de concentració al desert del Sàhara. L'alliberament de Madani i la treva de l'EIS, braç armat del FIS, han de ser enteses en el context de la negociació. Partit amb fortes discrepàncies internes, entre uns grups partidaris de la negociació i els favorables de la línia dura. El FIS acusa el Govern Zerual de ser el màxim responsable de la situació de violència al país.

Moviment de la Societat per la Pau (MSP)

És l'hereu de l'antic Moviment de la Societat Islàmica-Hamàs, refundat l'any 1997 després d'aprovar-se la llei que prohibia els partits islàmics. El seu líder és el xeic Mahfoud Nahnah, autèntic catalitzador i dinamitzador del partit, que es troba vinculat als diferents grups que sota el nom de Germans Musulmans operen a diversos països àrabs. L'MSP és el partit de tendència islamista legalitzat actualment més fort. En les eleccions presidencials del 1995, fou el segon partit més votat, amb un 25% dels vots. L'MSP, partit islamista reformista i moderat, participa en la coalició de Govern, junt l'RND i l'FLN, fet que ha provocat un cert desgast de vots en els processos electorals de 1997. Aquest partit no va signar el Contracte de Roma i manté discrepàncies molt fortes amb el FIS, ja que l'MSP es pronuncia a favor del treball de la dona i contra la violència que pateix en la realitat algeriana. És el primer partit de tendència islamista que denuncia la violència terrorista islamista.

Moviment En Nahda

És hereu de l'antic Moviment de la Renaixença Islàmica (MRI), refundat l'any 1997 després d'aprovar-se la llei que prohibia els partits islàmics. Partit de tendència islamista, és liderat per Abdallah Djabbah. Pensat inicialment com a associació cultural i social, l'MRI va ser creat el 1988 per poder concórrer a les eleccions. El moviment En Nahda, que ha

mantingut contactes amb el FIS, té tesis properes als Germans Musulmans. Signant del Contracte de Roma de 1995, ha estat la quarta força electoral en les legislatives de 1997, ja que es considera que abarca vots perduts per l'MSP i vots que anirien a parar al FIS. Té una forta implantació a l'est del país.

Reagrupament per la Cultura i la Democràcia (RCD)

Moviment que agrupa forces berebers, està liderat per Saïd Saadi. Es va fundar el 1980 per quadres provinents de l'FFS, es declara laïc, antislamista, de tendència liberal i treballa pel reconeixement de la realitat bereber, en un context d'arabització impulsada pel Govern. Partidaris de la línia dura contra els islamistes, de la utilització d'operacions de càstig i per la constitució d'un Estat secular. No creu en la negociació amb els islamistes radicals. Manté entorn de 400.000 votants.

Front de Forces Socialistes (FFS)

Creat el 1963 com a força opositora al partit únic de l'FLN d'Ahmed Ben Bella, és un partit socialdemòcrata que recull part de les peticions berebers. Va patir la mort del seu líder, Mahoui M'Barek, per part del GIA. Liderat actualment per Hocine Ait Ahmed, té una forta implantació a la Kabília, a la regió d'Alger i entre les classes mitjanes d'altres ciutats. Va aconseguir el 5,7% dels vots en les darreres eleccions. L'FFS és una de les forces més crítiques amb l'actuació del règim Zerual. Es va oposar a la interrupció del procés electoral de 1991, signà el Contracte de Roma de 1995 i denuncià l'actitud del Govern Zerual.

Unió Nacional per a la Democràcia (RND)

Partit creat l'abril de 1997 al voltant de Liamin Zerual. És un partit de caire autoritari i ha estat el més votat en les eleccions presidencials del 1995, i en les legislatives i del Consell Nacional del 1997. Els principals objectius de l'RND de Zerual són la restauració de la pau i l'estabilitat, i la continuació del ja endegat procés de privatització. Considera la violència islamista un problema intern, solucionable basculant entre operacions de càstig de l'Exèrcit i la negociació secreta.

Front d'Alliberament Nacional (FLN)

Partit històric de la independència algeriana, va governar Algèria en règim de partit únic des del 1962. La difícil situació del país el va obligar a fer reformes i a introduir un sistema multipartidista l'any 1989. Partit socialista, pateix fortes divisions internes, és la tercera força política del país, amb un 16,1% dels vots, encara que ha passat per moments diversos, com la

representació mínima obtinguda en els processos electorals de 1990 i 1991. Va signar la plataforma de Roma de 1995. En els darrers temps ha canviat la seva posició fins a situar-se en l'òrbita del Govern i participar en la coalició governamental. Liderat per Boualem Benhamouda, actualment ministre d'economia.

Moviment per la Democràcia a Algèria (MDA)

Liderat per Ahmed Ben Bella, ex-president de la República, l'MDA és un partit islamista moderat. Signà la Plataforma de Roma. Treballa per una democratització plena del país, és molt crític amb el règim de l'RND de Zerual i denuncia l'actual situació dels Drets Humans i civils al país. No ha participat en les darreres eleccions ja que considera que no es complien les mínimes garanties necessàries.

Partit dels Treballadors (PT)

Liderat per Louisa Hanoune és un partit representant de l'esquerra algeriana, socialista-trotskista. Signant de la Plataforma de Roma, s'oposa a l'actual règim de Zerual. Lluita per la democratització plena del país, denuncia la violència islamista i la resposta repressiva de l'Exèrcit. En el darrer procés electoral ha aconseguit representació a l'Assemblea Nacional obtenint 4 escons i el 2,1% dels vots. És partidari de dialogar amb el FIS.

El ventall polític algerià està format per una cinquantena de partits, alguns dels quals (minoritaris) són els següents:

Partit Republicà Progressista (PRP)

En les darreres eleccions va obtenir el 0,7% i 3 escons a l'Assemblea Nacional.

Unió Democràtica per les Llibertats (UDL)

Partit centrista, a les eleccions de juny de 1997 va obtenir el 0,6% dels vots i 1 representant a la cambra.

Partit Social-Liberal (PSL)

Tendència liberal. Obté el 1997 el 0,4% i 1 escó.

Partit de Renovació Algeriana (PRA)

Liderat per Noureddine Boukrouh, és un partit nacionalista.

Fonts

CIP *Observatorio de Conflictos* 6/97. "Argelia, una transició violenta".
www.waac.org/library/parties.htm
www.agora.stm.it/elections/election/algeria.htm
www.fisalgeria.org/history.html
www-math.bgsu.edu/mena/memo1.html
www.odcci.gov/cia/publications/factbook/ag.html
www.rcd.asso.fr/biograph.htm

DCIDOB. Algèria.

Qui és qui en la realitat algeriana.

Qui és qui en la realitat algeriana

Liamin Zerual

Actual president de la República i ministre de Defensa. Zerual, i el seu partit l'RND, ha estat el vencedor de tots els processos electorals des de 1995. Zerual s'ha presentat en els últims anys com l'únic interlocutor vàlid per la negociació entre els sectors més conservadors de l'Exèrcit, partidaris de la línia dura i la no-negociació, els sectors més compromesos amb el diàleg per arribar a la pau i els islamistes oberts a la negociació. Durant el mes de setembre de 1998 ha anunciat la seva intenció de deixar el poder i convocar eleccions anticipades.

Mohamed Lamari

Home fort de l'Exèrcit algerià, Lamari és l'actual cap de l'Estat Major de l'Exèrcit. Partidari d'acabar amb el problema islamista per la via directa, rebutja la negociació i aprova l'eradicació del problema de la violència islamista per mitjans militars.

Mahfud Nahnah

Líder del Moviment de la Societat per la Pau. Llicenciat en literatura àrab i estudis islàmics per la Universitat d'Alger, va participar en la guerra de la independència. Islamista moderat, durant el Govern de l'FLN va patir empresonament i tortura. La personalitat política de Nahnah va portar-lo a aconseguir el 25% dels vots en les presidencials del 1995; la decisió de governar junt l'FLN i l'RND ha minvat la seva força electoral. Les seves tesis parlen de democràcia, moderació, tolerància, coexistència, condemna del terrorisme i la violència, igualtat de gènere. Representa un islamisme poc conegut a Occident, aquell que parla de la democràcia no com a valor occidental sinó mundial i la possibilitat del binomi democràcia i islam.

Ali Ben Haj

Cofundador del FIS i número dos del partit. Lluita per la instauració a Algèria d'un Estat islàmic que segueixi els preceptes de la Sunna i l'Alcorà. Fou empresonat per la Junta Militar per subversió i no ha estat alliberat en el 1997 quan altres membres del FIS van sortir dels camps de detenció.

Abbasi Madani

President i portaveu del FIS. Home fort del partit. Durant l'any 1991 va ordenar les directrius per les vagues generals i les jornades de protesta. Fou empresonat per la Junta Militar i condemnat a 20 anys de presó per subversió. Ha estat alliberat l'any 1997 en el context d'un diàleg secret amb el Govern Zerual. En els darrers temps, des del FIS es denuncia les massacres realitzades pel GIA, però també la contundent resposta militar. Madani és vist actualment com l'interlocutor vàlid per a la negociació.

Liamin Zerual

Ahmed Ben Bella

Un dels personatges claus des de la independència algeriana. Primer president de la República, des del 1962 fins que fou derrocat pel cop d'Estat de 1965 de Bumedian. Ha viscut a l'exili fins el 1990. Ha organitzat l'MDA. Molt crític amb l'actitud del Govern Zerual, es mostra partidari de la reconciliació i el diàleg. Tot i la seva forta dimensió històrica, Ben Bella ha deixat de tenir un paper clau dins el ventall polític algerià.

Aït-Ahmed, Hocine

El líder del l'FFS va tenir un paper clau com a un dels caps històrics de la revolució algeriana de 1954, any de la creació del Comitè Revolucionari. Discrepant de les tesis que agafava el país, va constituir el 1963 l'FFS. Va patir exili fins el 1990. Es va oposar a la interrupció del procés electoral de 1991. Present a Roma, fou un dels signants de la Plataforma de 1995. Dóna veu a les peticions berebers.

Saïd Saadi

Secretari general de l'RCD, partit que representa la comunitat bereber. Va col·laborar amb l'FFS al llarg dels anys setanta i el 1985 va organitzar la direcció d'una Lliga dels Drets Humans i fou empresonat. Alliberat l'any 1987 per la pressió d'organitzacions internacionals dels Drets Humans, organitza l'any 1993, junt a altres membres de l'FFS, l'RCD partit laic i antiislamista. Crític amb la política del president Zerual, dóna suport però, a l'acció dura contra els islamistes violents.

Abdallah Djaballah

Líder del Moviment En Nahda, hereu del Moviment de la Renaixença Islàmica, creat el 1988, després que el xeic Djaballah es va oposar a participar en la formació del FIS. La tesis de Djaballah, més radicals que les de Nahnah, són properes a les dels Germans Musulmans. Ha mantingut contactes amb el FIS i participa activament en la Plataforma de Roma.

Bualem Benhamouda

Actual líder de l'històric partit de la independència algeriana, l'FLN, i vinculat al Govern algerià des de la independència, és un dels homes claus del canvi d'orientació de l'FLN, que ha passat de signar el Contracte de Roma de 1995 a participar activament en el Govern Zerual. Actualment és ministre d'Economia.

Louisa Hanoune

Presidenta del Partit dels Treballadors, partit dels sectors d'esquerra del país, aglutina les corrents més progressistes del país. Crítica amb el règim de Zerual i dels islamistes violents, ha aconseguit representació parlamentària en les eleccions per l'Assemblea Nacional de 1997, gràcies a la seva força política.

Abdenur Ali Yahia

Actual president de la Lliga per la Defensa dels Drets Humans a Algèria, defensa la creació d'una comissió internacional que investigui l'actual onada de violència. Denuncia el règim autoritari de Zerual, els camps de detenció al desert, la corrupció i demana responsabilitats. Considera que l'única víctima de l'actual situació és el poble algerià.

Mohamad Kebaili

Líder del Grup Islàmic Armat (GIA), considerat màxim responsable de les massacres envers la població civil. Radicalitzat des del moment que l'EIS va manifestar la seva treva. Ha estat mort el juny de 1998 en una operació de l'Exèrcit algerià. L'actual direcció del GIA, amb profundes divisions internes, és una incògnita.

Fonts

CIP Observatorio de Conflictos 6/97. "Argelia, una transició violenta".
www.waac.org/library/parties.htm
wysing://142/http://www.agora.stm.it/elections/election/algeria.htm
www.fisalgeria.org/history.html
www-math.bgsu.edu/menad/memo1.html
www.odcci.gov/cia/publications/factbook/ag.html
www.rcd.asso.fr/biograph.htm
www.indigo-net.com

DCIDOB. Algèria.

Algunes claus per a interpretar l'evolució de l'economia algeriana.
Aurèlia Mañé Estrada

Algunes claus per a interpretar l'evolució de l'economia algeriana

Aurèlia Mañé Estrada*

Algèria al 1962, després de 132 anys de colonització, és un país subdesenvolupat i dependent. En altres paraules, aquest país té una economia subordinada a les activitats productives i a les fonts de finançament de la metròpolis.

Així, si ens centrem en l'àmbit econòmic, un cop assolida la independència, l'objectiu d'aquest país és aconseguir el desenvolupament de la seva economia. Això vol dir, iniciar una política econòmica o una estratègia de desenvolupament dirigida a aconseguir una economia sectorialment articulada, amb un finançament autocentrat i independent. És a dir, establir un model de desenvolupament econòmic que impliqui un canvi estructural i que, a la llarga, permeti un creixement autosostingut de l'economia.

Des d'aquest punt de vista, Algèria s'assemblaria a qualsevol país que ha estat colonitzat. Però, podem esmentar dos factors que van determinar que l'economia algeriana fos diferent d'aquests: haver estat una colònia de població i tenir importants jaciments d'hidrocarburs com el petroli i el gas.

Per una banda, la negativa del poder de facto a la colònia –el lobby dels grans colons agrícoles– de renunciar a la *propietat* de la mateixa dificultava la descolonització d'aquest territori. Aquest col·lectiu considerava com una traïció del Govern francès el fet que aquest parlés de l'autonomia o de la independència del que ells consideraven el seu departament francès. El que els colons volien era seguir tenint el suport jurídic i financer de la metròpoli per gestionar al seu gust i sense interferències la vida interna de la colònia. En altres paraules, ni estaven disposats a abandonar la terra

en la qual havien nascut ni estaven disposats a romandre en una Algèria no francesa en la qual haurien de renunciar als seus privilegis i convertir-se en ciutadans algerians amb igualtat de condicions que el col·lectiu "musulmà".

Per altra banda, des de París, el general De Gaulle somniava amb una política energètica independent de les companyies petrolieres agrupades en torn el nom de les Set Germanes. I, en aquell moment, això només era possible gràcies al petroli algerià.

Ambdós factors determinaren que, mentre els altres territoris del Magrib aconseguien la independència, Algèria romangués com a part de França.

Des de finals de la Segona Guerra Mundial, França dissenya una política econòmica encaminada a assolir el control directe de la colònia i que tindrà com a màxim exponent el Pla Constantina a finals dels anys cinquanta.

Gràcies als ingressos obtinguts per la venda del petroli, el Govern francès pot iniciar una estratègia d'industrialització independent de l'excedent i els interessos del capital privat agrícola i francès de la colònia. Aquesta estratègia té tres elements bàsics: a) es financia amb els ingressos petroliers, b) es centra en l'edificació de grans complexos d'indústria

de base –siderúrgia, metal·lúrgia, petroquímica, etc.– i, per últim c) és el Govern francès qui planifica i centralitza les inversions. Però, a més, té tres objectius fonamentals: a) la independència energètica de la metròpolis, mantenint el petroli d'Algèria en mans franceses, b) neutralitzar el poder dels colons agrícoles, creant una classe mitjana industrial a Algèria, i c) evitar el sorgiment de qualsevol tipus de conflictivitat social o reivindicació independentista, elevant el nivell de vida de la població musulmana.

Així, a causa dels objectius polítics de neutralitzar els moviments contestataris –dels colons o de la població "musulmana"– i econòmics de tenir una política energètica independent, el Govern francès inicia una estratègia d'industrialització planificada que porta a què ja no es pugui parlar amb propietat de l'economia algeriana com d'una economia inclosa dins d'un "pacte colonial" típic. Al llarg de la dècada dels cinquanta ja es produeix una modificació estructural que es reflecteix en una progressiva transformació del que havia estat una colònia agrícola en un territori amb un incipient teixit industrial en el qual el sector dels hidrocarburs van adquirint un pes creixent.

Tenint en compte això darrer, podem afirmar que l'herència econòmica que rep el nou Estat algerià determina el tipus d'estratègia de desenvolupament que s'aplicarà en aquest país. Independentment de la ideologia o del projecte social dels nous dirigents, aquests havien d'optar per una estratègia finançada amb els ingressos obtinguts per la venda dels hidrocarburs en el mercat internacional, havien de tenir en compte el teixit industrial ja existent –les indústries de base– i, a més, la industrialització s'havia de dirigir des de l'Estat. Això darrer encara és més cert si es té en compte un fet que va reforçar encara més la funció de

Dos factors van determinar que l'economia algeriana fos diferent a la d'altres països colonitzats: haver estat una colònia de població i tenir importants jaciments d'hidrocarburs com el petroli i el gas

* Professora del Dept. de Política Econòmica i Estructura Econòmica Mundial, UB.

l'Estat com a principal agent econòmic: l'èxode d'un milió d'europes l'any 1962, any de la independència, que va deixar el país sense mà d'obra qualificada i aparentment sense iniciativa privada.

Després de la creació de l'Estat algerià i, sobretot des del 1971, quan es nacionalitzen els hidrocarburs, els dirigents algerians parlen d'una tercera via, socialista i independent, per aconseguir el desenvolupament. Però, malgrat aquestes declaracions, s'ha de dir que l'estratègia iniciada en aquests anys contenia els mateixos elements que el ja esmentat Pla de Constantina, instaurat pels francesos.

L'aplicació d'aquesta tercera via, coneguda com a estratègia de les indústries industrialitzants, té com a component bàsic i fonamental els hidrocarburs en el seu vessant financer. És a dir, es tracta de finançar la industrialització amb els ingressos obtinguts per la venda dels hidrocarburs en el mercat internacional.

La industrialització tenia com a punt de partida el manteniment i l'edificació d'unes indústries de base o industrialitzants –siderúrgia, metal·lúrgia, construcció mecànica i elèctrica, materials de construcció i derivats del petroli– que havien de fabricar la majoria de productes necessaris per modernitzar i augmentar la producció i la productivitat de la resta d'activitats econòmiques: agricultura i indústria lleugera.

S'esperava que aquest procés incités la creació de noves empreses i activitats econòmiques que s'anirien articulant entre si. La modernització i l'increment de la producció en les activitats ja existents havia de desembocar en la creació de nous llocs de treball; els nous llocs de treball suposarien més ingressos per a la població i el major poder adquisitiu d'aquesta implicaria noves demandes que estimularien la creació de noves empreses. A mesura que aquest procés s'estengués, l'economia algeriana s'aniria modernitzant, articulant i, al final, quan

les activitats productives del país fossin capaces de generar un excedent intern, susceptible de substituir els hidrocarburs en el seu vessant financer, es podria parlar d'una economia autocentrada, capaç de mantenir un creixement autosostingut i independent.

Tenint en compte els objectius d'aquesta estratègia d'industrialització/desenvolupament, s'hauria d'analitzar com es va dur a terme i quins van ser els seus resultats.

A partir de la lectura dels plans de desenvolupament i de les dades de la comptabilitat nacional algeriana podem saber quins han estat realment els principals elements d'aquesta estratègia d'industrialització:

a) Algèria va ser un dels països del món on més recursos es van destinar a assolir el desenvolupament econòmic. En percentatge, la formació bruta de capital fix sobre el PIB va passar de 19,9% l'any 1967, a un exorbitant 66,68% al 1978 i, des d'aquesta data, va anar disminuint fins a situar-se en un 28,42% l'any 1996.

b) Les prioritats sectorials dels plans indiquen que, fins a finals de la dècada dels vuitanta, la major part d'aquesta inversió va anar a parar a dos sectors: els hidrocarburs i les indústries de base.

c) Els plans de desenvolupament algerians reflecteixen que l'únic criteri que es va tenir en compte a l'hora de realitzar la suposada estratègia de desenvolupament va ser l'evolució del preu del petroli en el mercat internacional.

Per últim, si es té en compte que les inversions destinades a les indústries de base són fonamentalment la compra als països occidentals d'una indústria *producte en mà*, podem dir que l'única política econòmica que existeix a Algèria és la d'una despesa destinada fonamentalment a l'adquisició d'un aparell industrial a l'estranger, que augmenta o disminueix en funció de la quantitat de divises que s'obtenen per la venda dels

hidrocarburs en el mercat internacional.

El corollari d'aquesta única política és que s'atorga molt poca importància a les activitats que haurien d'haver permès que es difonguessin els efectes industrialitzants –agricultura, indústries de béns de consum, infraestructures socials i econòmiques i capital humà– i una nul·la importància al sector privat que, fins als darrers anys, ni ha estat contemplat en els plans, ni ha pogut accedir als crèdits bancaris.

Així, podem dir que l'estratègia de desenvolupament que es va dur a terme a Algèria no semblava tenir com a objectiu últim el desenvolupament, sinó que es va limitar a ser una estratègia de creixement, basada en l'edificació d'unes indústries de base i en l'explotació del sector dels hidrocarburs, en la que l'únic criteri de política econòmica que es va seguir va ser gastar la "renda" del petroli en la creació d'aquest sector estatal.

Malgrat que les dades ens indiquen que els ingressos del petroli es van destinar a l'edificació d'un sector industrial de propietat estatal, tampoc podem afirmar que el resultat de l'estratègia de desenvolupament fos crear un sector productiu. L'evolució sectorial del PIB des de mitjans dels anys seixanta ens ho indica. Els trets més rellevants d'aquesta són: a) les taxes de creixement de l'economia algeriana fonamentalment evolucionen en funció de les variacions del preu del petroli en el mercat internacional. Això és fàcil d'entendre si es pensa que el sector dels hidrocarburs és el principal component del PIB algerià, b) la indústria de base, objectiu principal en tots els plans de desenvolupament, té un molt poc pes en el si de l'economia i, en conjunt, l'estratègia d'industrialització ha conduït a una desindustrialització del país, c) si obviem els hidrocarburs, les activitats més dinàmiques de l'economia algeriana són les comercials privades.

Percentatge de participació sectorial en el PIB total

	1969	1977	1989	1992	1994	1996
Agricultura	12,86	9,79	16,03	11,86	10,39	11,88
Total indústria	35,61	49,85	37,17	36,93	34,84	40,84
Hidrocarburs	19,5	38,96	24,49	26,00	24,71	32,02
Sider., Metal., Mec. i elèctriques	3,09	2,49	3,87	2,68	2,03	1,28
Material de construcció	0,96	0,95	1,3	0,87	0,68	0,57
Indústria lleugera	12,06	7,45	7,51	7,38	7,42	6,96
Construcció	10,31	14,06	16,87	11,62	12,34	10,20
Comerç i serveis	33,95	19,22	22,94	38,27	40,04	34,25
Altres	7,27	7,08	6,99	1,32	2,39	2,83
Participació sector privat						
en el PIB total	n.d.	37,85	46,11	n.d.	n.d.	n.d.
en el PIB sense hidrocarburs	n.d.	52,3	61,06	n.d.	n.d.	n.d.

Font: ONS, *Statistiques* n. 35; FMI (1997) i elaboració de l'autora.

Només es podrà superar la crisi actual quan a Algèria apareixi un col·lectiu que no utilitzi els ingressos dels hidrocarburs amb fins particularistes i sigui capaç d'articular les aspiracions de la societat en un projecte realitzable

A la llum d'aquests resultats, no només no podem dir que es va aplicar una tercera via per aconseguir el desenvolupament –fos aquesta la de les indústries industrialitzants o qualsevol altre– sinó que tampoc es pot afirmar que s'apliqués una estratègia de creixement industrial. L'únic cert és que a Algèria es van utilitzar els hidrocarburs com a font de finançament de l'economia.

El que hom es pregunta després d'analitzar el PIB és què van finançar els hidrocarburs? Per una banda, sabem que es van destinar una gran quantitat de recursos financers a l'edificació d'una indústria de base de propietat estatal i, per altra banda, els resultats econòmics indiquen que aquesta té poca importància en l'estructura productiva algeriana; al contrari, el gran marginat de la planificació, el sector privat comercial, és el sector més dinàmic.

L'única explicació possible és pensar que al llarg d'aquests anys es va produir una transferència de recursos des del sector industrial estatal cap al sector comercial privat. El problema és saber com i perquè es va produir.

El com és relativament fàcil d'esbrinar. A Algèria es van adquirir unes indústries que mai van poder funcionar correctament, a causa del nivell de desenvolupament dels factors de producció del país i a la poca atenció que es va atorgar a la creació d'un entorn on es poguessin difondre els seus efectes d'arrossegament. Aquest mal funcionament o la poca producció de les mateixes es va suplir, gràcies a les divises que proporcionava el petroli, amb béns importats que les empreses estatals revenien al sector privat i que aquest, al seu torn, revenia a la població. Això explica el poc pes de l'activitat industrial estatal, ja que, a poc a poc, les unitats de producció es van convertir en unitats de distribució de béns importats i explica, també, l'expansió d'un sector privat que actuava sense

cap tipus de control i es beneficiava de les penúries de l'economia i de la diferència entre els preus d'adquisició dels béns al mercat oficial i els de venda en el mercat lliure.

El perquè és una mica més complex. En qualsevol cas, hi ha certs aspectes de l'estratègia d'industrialització difícils d'explicar. Sabent que durant més de vint anys s'han obtingut uns resultats totalment contraris als que s'havien definit com els objectius de l'estratègia de desenvolupament, és legítim preguntar-se com és que el poder algerià, fins l'any 1988, dos anys després de la forta davallada dels preus del petroli, no realitza cap intent seriós de modificar la seva política econòmica.

Gairebé tres dècades és molt temps per a pensar que els mals resultats es deuen exclusivament a un desconeixement dels estadistes algerians en matèria econòmica o el fet que aquests creien sincerament que l'únic límit per assolir el desenvolupament provenia de la quantitat de recursos financers que s'hi destinessin. Més aviat, el fet que durant tots aquests anys, independentment del resultat obtingut, es seguissin destinant els ingressos del petroli a unes determinades activitats, fa pensar que el fet important era l'existència física de les indústries estatals, però no la seva producció.

Per tant, semblaria important esbrinar com és que als dirigents algerians no els importaven els resultats de la indústria, malgrat que mitjançant els plans de desenvolupament hi van destinar grans quantitats de recursos financers. El motiu de tot això és que aquests van fer un ús polític dels ingressos dels hidrocarburs. És a dir, van distribuir les rendes del petroli a la població, per mitjà dels béns importats, per tal que el seu poder no fos questionat.

Per comprendre això darrer hauríem de remuntar-nos a la història colonial i a la forma com es va constituir l'Estat algerià. Però, breument, podem dir que l'absència de legitimitat del poder algerià el porta a definir-se com a necessari mitjançant un discurs econòmic, en el qual es manifesta que l'estratègia econòmica que defineix, crea, dirigeix i controla l'Estat és l'única que pot proporcionar als algerians tot allò que els francesos els havien negat: modernitat, progrés i, sobretot, benestar material.

Així, es pot entendre perquè des de l'Estat es van destinar milions de divises a l'edificació d'un teixit industrial que va donar tants pocs fruits. Es va edificar la indústria perquè simbolitzava que gràcies a l'actuació del poder algerià s'havia produït el canvi social i que el país es dirigia cap a la modernitat, però un cop fet això, el fet important era proporcionar benestar material a la població, per evitar qualsevol moviment de contestació social que qüestionés el seu poder. Com les indústries nacionals no ho podien fer, es va recórrer a les importacions de béns de consum.

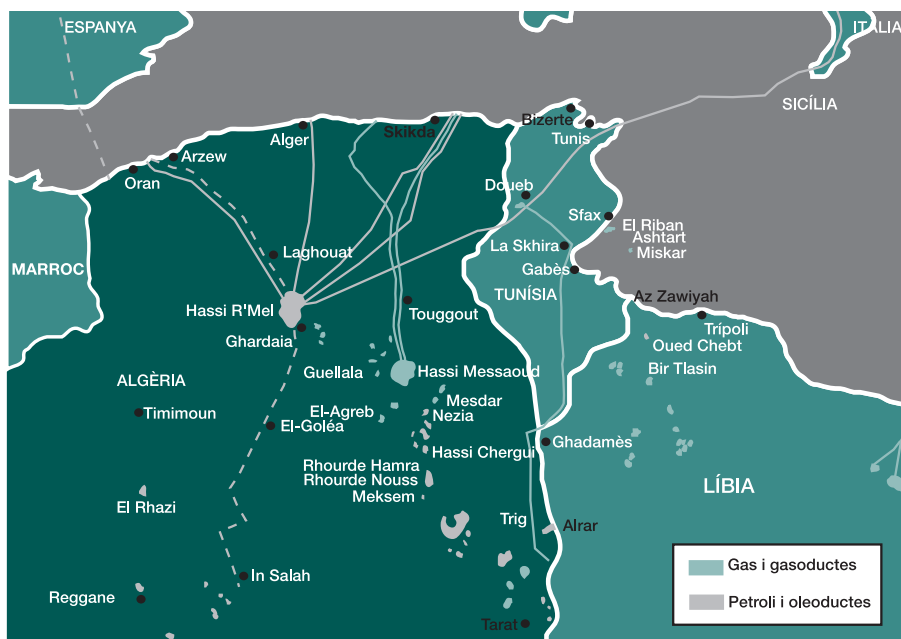
El fet que els algerians tinguessin les seves necessitats cobertes va permetre una estabilitat al règim algerià de gairebé trenta anys, però l'opció de comprar a l'exterior tot allò que no es podia produir en el si del país va tenir dues conseqüències molt importants.

La primera, evident després de tot el que hem dit, és que no es va aconseguir el desenvolupament econòmic i que el país encara va esdevenir més dependent, a l'estar pendent de l'evolució del preu del petroli per adquirir béns importats que, posteriorment, el comerç privat distribuïa a la població.

La segona conseqüència és que com que l'estabilitat del règim estava basada en el fet que ell era qui feia possible el benestar de la població, quan els ingressos dels hidrocarburs van disminuir bruscament l'any 1986, el règim es va quedar sense la possibilitat de "distribuir benestar" i, per tant, sense instrument de legitimitat. Això explica perquè el país va entrar en una crisi econòmica, política i social de la qual encara no se n'ha sortit avui en dia i de la qual no se'n sortirà fins que no es produeixi la transformació d'allò que podem definir com una economia de renda en una economia productiva, i fins que no es constitueixi un Govern legítim que no utilitzi els hidrocarburs per legitimar-se, sinó per desenvolupar el país. És a dir, només es podrà superar la crisi actual quan a Algèria aparegui un col·lectiu que no utilitzi els ingressos dels hidrocarburs amb fins particularistes i que, a més a més sigui capaç d'articular les aspiracions de la societat en un projecte, no només creïble, sinó també realitzable. A partir d'aquí, es podrà començar a parlar de veritat de reformes econòmiques i democràtiques. ■

Algèria, una economia petroliera

Font: Atlas du Monde Arabe, 1990. Paris: Bordas.

Algèria: petroli i gas natural

Una de les principals fonts de riquesa d'Algèria prové del seu subsòl: el petroli i el gas natural. País membre de l'Organització dels Països Exportadors de Petroli (OPEP), encara no ha explotat de manera intensiva l'extracció de petroli i gas natural. Sens dubte, podem qualificar-lo de país poc explotat, per això, el Govern algerià per mitjà de la companyia nacional Sonatrach ha decidit invertir 20.000 milions de dòlars fins l'any 2000 en investigació. Es calcula que les reserves petrolieres algerianes són de més de 92.000 milions de barrils, tot i que encara queden zones per explotar. Les companyies estrangeres com la British Petroleum, la CEPSA, la Daewoo, l'Exxon, la Mòbil, la Petrocanadà, la Phillips, la Repsol o la Samsong ja treballen a Algèria, ja que la política Zeruul ho facilita. És el segon exportador mundial de gas natural, un mercat en expansió. El Govern Zeruul davant el conflicte armat amb els islamistes radicals ha creat zones segures, "zones d'exclusió", per tal de protegir les zones i el personal que treballa a El Oued, Laghouat, Illizi, i Ouargla. L'Exèrcit algerià protegeix els oleoductes i els gasoductes que es dirigeixen cap a Europa. El petroli i el gas natural ocupen una posició clau en l'economia algeriana, suposen el 25% del PNB i el 57% dels ingressos totals del país.

- Producció d'hidrocarburs (1995):** gas natural 65%, petroli 32%, gas líquid 3%
 - Reserves petrolieres (1997):** 92.000 milions de barrils.
 - Producció petroliera:** 1,42 milions de barrils per dia.
 - Capacitat extractiva petroliera:** 1,45 milions de barrils per dia
 - Exportació neta de petroli:** 1,1 milions de barrils per dia
 - Reserves de gas natural (1997):** 130 Tcf
 - Producció de gas natural:** 2,2 Tcf
 - Exportació de gas natural:** 1,4 Tcf (segon nivell mundial)
 - Capacitat d'exportació de gas natural:** 1,6 Tcf
 - Vendes per gasoducte de gas natural:** Itàlia (69%), Espanya, Portugal, Tunísia, Marroc i Eslovènia.
- Tcf: Trillion cubic feet

Fonts:

- <http://www.eia.doe.gov/emeu/cabs/algeria.html>
- http://www.algeriainfo.com/francais/tou_sav/ap_gener.htm

Percentatge d'hidrocarburs en el PIB en relació a les seves taxes de creixement

	Hidrocarburs	Taxa creixement hidrocarburs	Taxa creixement PIB
1969	19,5		
1970	18,53	3,0	8,4
1971	15,82	-12,63	2,3
1972	22,04	60,22	15,0
1973	25,59	27,34	9,0
1974	44,67	161,31	49,7
1975	37,48	-17,6	-1,8
1976	38,77	17,96	14
1977	38,96	6,46	6,0
1978	35,06	-7,52	2,7
1979	36,37	19,63	15,3
1980	41,4	32,61	16,5
1981	40,16	-1,71	1,3
1982	37,45	-5,8	1,0
1983	35,7	0,17	5,1
1984	32,82	-4,01	4,4
1985	30,43	-7,36	-0,08
1986	19,51	-43,74	-12,25
1987	21,31	5,49	-3,4
1988	21,32	5,56	5,51
1989	24,49	29,13	12,4
1992	26,00	1,1	1,6
1993	23,25	-0,8	-2,2
1994	24,71	-2,5	-0,9
1995	28,19	4,4	3,9
1996	32,02	6,3	4,0

Font: ONS, Statistiques n. 35; FMI (1997) i elaboració pròpia

DCIDOB. Algèria.

Cronologia internacional de l'abril al juny de 1998.

Cronologia internacional

de l'abril al juny de 1998

Abril

4. Iran. Gholamhossen Karbastchi, alcalde de Teheran, detingut sota la sospita de corrupció. L'empresonament de Karbastchi és un cop molt dur contra la tendència moderada islamista del país, liderada per l'actual president, Mohammad Jatami, i és vista com una manifestació del poder dels sectors més conservadors del país.

Algèria. El Govern de Zerual informa de l'actuació de l'Exèrcit contra els terroristes islamistes realitzada al llarg de les darreres setmanes. Més de 200 islamistes morts en diverses accions de les tropes militars al llarg del país.

5. Equador. Els països membres de la Comunitat Andina signen l'Acta de Guayaquil, text que vol promoure la integració de la regió. Amb la incorporació del Perú com a darrer membre de la Comunitat, Bolívia, Colòmbia, Equador i Veneçuela busquen trobar solucions als principals reptes del segle XXI per a la regió.

6. Colòmbia. Manuel Pérez, l'exsacerdot espanyol i cap de l'ELN, Ejército de Liberación Nacional, és enterrat en una zona muntanyosa del país que no s'ha donat a conèixer, el mateix dia que es divulga la notícia de la seva mort deguda a una hepatitis crònica.

Algèria. Contundent resposta a l'actuació de l'Exèrcit durant les darreres setmanes, el GIA assassina 35 persones. 27 persones a la regió d'Arzew i 8 a la regió de Msila moren a la vigília de la festivitat musulmana del sacrifici, Eid al Adha.

Sèrbia/ Kosovo. 6 albanesos proserbis assassinats prop d'Orahovac, al sud-oest de Kosovo. L'UCK, Exèrcit d'Alliberament de Kosovo, respon així a la col·laboració d'albanesos amb les autoritats sèrbies. Les famílies dels assassinats no havien denunciat la desaparició dies enrere dels desapareguts. Paral·lelament les autoritats kosovars tornen a dir no a un diàleg amb les autoritats sèrbies sense mediació internacional.

8. Bòsnia i Hercegovina. Tropes de pau de l'OTAN detenen dos serbobosnis reclamats pel Tribunal Internacional de La Haia. Mladic Radic i Miroslav Kvočka varen actuar al camp de detenció d'Omarska, prop de Prijedor, on decenes de bosnio-croats i musulmans foren assassinats.

Letònia. La coalició de Govern de la república bàltica es trenca degut al deteriorament de les relacions amb Rússia. La retirada del Partit Democràtic del Govern deixa en franca minoria Guntar Krasti, primer ministre i líder del Partit de la Llibertat i la Pàtria. Krasti seguirà, però, al front del Govern.

9. Aràbia Saudita. Una allau humana provoca la mort de 118 fidels musulmans que participen en la peregrinació a La Meca. L'accident es produeix a 10 km de La Meca a la pasarel·la de Yamraat on els fidels participen en l'acció de lapidar el diable.

Xile. El Parlament xilè exculpa Pinochet en el judici polític per la seva actuació com a cap de l'Exèrcit durant la dictadura militar. Per 62 vots contra 52, amb el vot favorable del president Frei, Pinochet surt un cop més indemne dels intents de la democràcia de fer justícia. La votació provoca forta contestació al carrer.

10. Ulster. Històric Acord de Pau per l'Ulster. Després de 21 mesos de negociació al castell de Stormont liderades pel senador nord-americà George Mitchell se signa l'acord, que haurà de ser aprovat en referèndum per la població de l'Ulster el 22 de maig, i també per la República d'Irlanda. Els pactes aconseguits obligaran a fer reformes constitucionals als governs britànic i irlandès.

11-12. Camerun/Nigèria. 18 morts és el resultat dels enfrontaments entre tropes cameruneses i nigerianes a Bakassi, al Golf de Guinea. Bakassi és una zona rica en petroli, la sobirania de la qual és reclamada pels dos països.

Turquia. 64 rebels del Partit dels Treballadors del Kurdistan (PKK) morts a trets en una acció de l'Exèrcit turc a la regió de Besta, prop d'Iraq. 11 soldats de l'Exèrcit turc morts, també durant l'operació.

15. Iran. Gholamhossen Karbastchi, alcalde de Teheran, és posat en llibertat per ordre directe del màxim líder del país, Ali Jamenei. La notícia de l'alliberament de Karbastchi –detingut per un presumpte escàndol de corrupció– és rebuda amb alegria per centenars de manifestants concentrats a la seu d'Interior. Karbastchi és un dels líders del corrent més obert del Govern, defensor del principi islam i modernitat.

Cambodja. Pol Pot, el dictador cambodjà, màxim responsable del genocidi del seu propi poble entre els anys 1975-1979 mort en un remot lloc de la selva a l'edat de 73 anys després d'una crisi cardíaca. Pol Pot estava en arrest domiciliari després d'haver estat jutjat pels propis khmers rojos. La petició internacional de fer-li una autòpsia per confirmar la certesa de la notícia no és admesa. Pol Pot mor sense haver pagat pels horribles crims que va cometre.

16. Fed. Russa. Un general i tres coronels moren en un atac realitzat per guerrillers txetxens a una columna militar russa entre Ossètia del Nord i Ingúixia, quan realitzaven tasques d'inspecció. Els guerrillers txetxens no estan sota control de Grozny. Aslan Maskhàdov, president de la República Txetxena d'Ichkèria, condemna l'atemptat de manera immediata.

18. Xina. Wang Dan, el principal líder de la protesta estudiantil de Tiananmen de 1989, és posat en llibertat i extradit als Estats Units. L'alliberament realitzat dos mesos abans de la visita de Clinton a la Xina és vist com un pas cap a l'obertura política del país asiàtic.

19. Xile. 2ª Cimera de les Amèriques a Santiago de Xile. Amb l'única absència -obligada- de Cuba els països americans negocien el futur ALCA, Àrea de Lliure Comerç de les Amèriques, que hauria d'iniciar-se l'any 2005 i que englobaria més de 750 milions de persones com a mercat. Els principis bàsics de la futura ALCA es basen en democràcia, mercats oberts i justícia social.

Àustria. Thomas Klestil reelegit President de la República d'Àustria amb el 60% dels vots. Klestil que no ha tingut candidats forts a la campanya electoral engega així la segona legislatura de 6 anys de durada.

21. Turquia. Nou cop contra l'islamisme a Turquia. L'alcalde islamista d'Istanbul, Recep Tayyip Erdogan, considerat com el principal líder islamista després de la caiguda d'Erbakan, condemnat a 10 mesos de presó per ser considerat culpable d'un delictes "d'incitació a l'odi" en un discurs pronunciat el passat mes de desembre.

22. Burundi. Continua la crisi a la zona dels Grans Llacs. 76 persones mortes després d'un atac de les guerrilles hutus prop de Bujumbura i contestades ràpidament per l'exèrcit rwandès.

23. Sèrbia/Kosovo. La població sèrbia, amb una participació del 73% i el 94,73% dels vots favorables, dona suport al rebuig de Milosevic a una mediació internacional sobre el conflicte de Kosovo. La tensió a Kosovo segueix latent, tropes sèrbies es reforcen a la frontera amb Albània i continua la repressió sèrbia a la zona de Dkjakovica.

24. Fed. Russa. La Duma accepta en tercera votació el candidat de Boris Ieltsin a primer ministre, Serguei Kirienko. La por entre els diputats a dissoldre la Càmera, el vot secret i el sí del partit de Vladimir Zhirinovski faciliten l'accés al càrrec a Kirienko.

Rwanda. 22 rwandesos condemnats a mort per genocidi executats en diferents ciutats del país. L'aplicació de la condemna pel genocidi realitzat contra tutsis i hutus moderats és seguit per centenars de persones, que aplaudeixen les execucions.

Somàlia. Els 10 membres de la Creu Roja Internacional alliberats després de 10 dies de segrest per part de les milícies que operen al país. Es calcula que el cost de la recuperació és d'entre 50.000 i 150.000 dòlars.

25. Nigèria. La primera fase de les eleccions legislatives mostra un triomf clar de l'oposició ja que s'havia promogut un boicot al procés electoral. El dictador Abachi pretenia amb l'elecció de 109 senadors i 360 diputats construir una façana democràtica.

26. Guatemala. Juan Gerardi, bisbe de Guatemala, brutalment assassinat a cops. El bisbe encarregat del REMHI, Recuperemos la Memoria Històrica, el dia 24 donava a la llum l'informe "Guatemala: nunca más", on s'estudia les múltiples atrocitats realitzades en 36 anys de guerra civil. L'autoria de l'assassinat es desconeix.

Maig

2. Tadjikistan. Els integristes tadjiks liderats per Rajmon Sanguinov, ataquen la capital del país, Dushanbé. El procés de pau que dirigeix l'ONU en perill.

Indonèsia. Es consolida el moviment de protestes estudiantils contra la política de Suharto i per l'establiment de reformes polítiques al país. El moviment de protesta iniciat el mes de febrer es manifesta al carrer, cada cop amb més força.

3. UE. Cimera de la Unió Europea que dona sortida a la moneda única. 11 països - entre els quals es troba Espanya - en el grup de sortida. Després de molta tensió entre Chirac i Kohl, Wim Duisenberg, és elegit president del Banc Central Europeu.

4-5. Colòmbia. Onada de violència paramilitar. 32 persones assassinades a les poblacions de Mapiripán i Bolívar en dos atacs contra la població civil indefensa. El Govern acusat de negligència.

6. Països Baixos. El primer ministre, el laborista Wim Kok, guanyador de les eleccions legislatives. L'augment de 37 a 46 escons i la coalició amb els liberals de dretes faciliten la continuació del Govern de Wim Kok.

9. Sierra Leone. Uns 200 civils assassinats i 100 més pateixen greus mutilacions al nord del país, a Koinadugu. La massacre és provocada pels atacs de l'FRU, Front Revolucionari Unit, aliats dels militars colpistes de l'antiga junta expulsada per forces africanes de pau.

10. Ulster. El Sinn Féin dona suport amb una gran majoria -el 95% dels delegats assistents al congrés del partit- l'acord de pau de Stormont. Martin McGuinness i Gerry Adams veuen enfortida la seva posició política.

Hongria. Primera volta de les eleccions generals. Amb un 50% de participació, Gyula Horn, primer ministre i líder socialista, obté la victòria, fet que no assegura la reelecció en segona volta. En segona posició, molt ben situat, queda Víctor Orbea, líder de la dreta.

Paraguai. Primeres eleccions presidencials, amb plenes garanties democràtiques. Tot i les protestes per suposat frau per part de l'oposició, el Partit Colorado de Raúl Cubas se situa en primer lloc amb el 54% dels vots, per davant del 43% de la Alianza Democrática de Domingo Laíno.

11. Índia. El Govern nacionalista indi d'Atal Behari Vajayee sorprèn el món al realitzar un triple assaig nuclear subterrani a Pkrhran, al desert de Rajasthan, a menys de 150 km de Pakistan. EEUU, Pakistan i l'ONU critiquen l'acció del Govern indi.

Filipines. Eleccions presidencials. El populista Joseph Estrada venç amb el 34,7% dels vots, quedant relegat el candidat oficialista, José de Venecia, a un segon lloc, amb un discret 17,7%.

14. Israel-Palestina. Greus incidents en el dia en el qual es commemora el 50è aniversari de la creació de l'Estat d'Israel. 9 morts i 250 ferits en els enfrontaments entre l'Exèrcit israelià i joves palestins que commemoren la creació de la pàtria jueva amb el *nakba*, el dia de la catàstrofe.

15. Indonèsia. Continuen les protestes contra el règim de Suharto. Més de 500 morts en actes de pillatge, molts dels quals cremats en un incendi al centre comercial Yugua, a la capital Jakarta.

17. Fed. Russa. Alexander Lèbed venç àmpliament a la regió siberiana de Krasnoyarsk per davant del líder oficialista Valeri Zúbov en les eleccions per elegir el governador. Krasnoyarsk és considerat un laboratori electoral clau per observar el sentit de la futura votació presidencial.

21. Indonèsia. Yusuf Habibe, nou president del país al substituir en el càrrec Suharto. Amien Rais, líder musulmà, i els líders estudiantils decideixen continuar amb les protestes fins que es garanteixi una transició clara a la democràcia. L'ocupació del Parlament acaba de forma pacífica.

22. Irlanda/Ulster. Referèndum a la República d'Irlanda i l'Ulster. Els resultats són una resposta positiva de la població envers els acords de Stormont. La República d'Irlanda amb una participació del 55,59% dona el seu sí a la reforma constitucional amb un 94,39% i un 5,61% en contra. L'Ulster amb una participació del 81,1% obté un clar 71,12% pel sí respecte el 28,88% de no.

Algèria. 14 morts i 33 persones ferides per l'esclat d'una bomba a El Harrach, dins la capital algeriana, en un moment de màxima concentració de gent.

24. Hongria. La coalició del Partit Cívic Hongarès-Federació de Joves Demòcrates (FIDESZ-MPP) vencedora en la segona volta de les legislatives. El triomf de l'oposició conservadora, liderada per Víctor Orbea, aconsegueix el 55% dels vots, essent aquest resultat un fort càstig per al Govern socialista.

Hong Kong. Es realitzen les primeres eleccions legislatives sota sobirania xinesa. El triomf del Partit Democràtic de Martin Lee, líder del moviment prodemocràtic i l'elevada participació d'un 53% (en unes eleccions on tradicionalment la participació és d'un 35%) són l'evidència del sentiment diferenciat dels habitants de Hong Kong respecte Xina.

26. Sèrbia/Kosovo. 12 albanesos assassinats en una nova onada de la repressió sèrbia contra la població albanesa a Kosovo, realitzada prop de la frontera amb Albània, a les localitats de Ljubenic i Rausici.

28. Pakistan. Pakistan contesta amb cinc proves nuclears realitzades al Centre de Dostan Wadh a les proves nuclears índies. Es converteix en el primer estat islàmic confessional que les realitza. Tot i enfrontar-se a les sancions internacionals, l'annunci fet pel primer ministre, Nawaz Sharif, és rebut amb evidents mostres d'alegria per la població.

30. Afganistan. 4.000 morts en un terratrèmol al nord del país. Les localitats de Rodtaq i Chah Ab a la província de al Tajar, i Shahr-i-Bozorg, a la província de al Badajshan, pateixen els efectes d'un terratrèmol de 7,1 a l'escala de Richter. Els problemes d'accés dificulten l'arribada d'ajut humanitari.

31. Colòmbia. Primera volta de les eleccions presidencials. Horacio Serpa, del Partit Liberal, amb un 34,5% dels vots i Andrés Pastrana, del Partit Conservador, amb el 34,3% participaran en la segona volta. Noemí Sanín, queda en tercer lloc (26,8%), i és la veritable protagonista de les eleccions.

Equador. L'alcalde de Quito i cap del Partido Democracia Popular, Jamil Mahuad (35,1%), és el candidat més ben situat de cara a la segona volta de les eleccions presidencials. Disputarà la presidència amb Álvaro Noboa, del Partido Roldosista Ecuatoriano.

Montenegro. Triomf del partit de Djukanovic, Coalició per una Vida Millor, en les eleccions parlamentàries al país balcànic. El 50% de vots obtinguts enfront del 36% de l'aliat de Milosevic, Momir Bulatovic, és vist com una derrota per l'actual president iugoslau, Milosevic i la consolidació en el poder del reformista Djukanovic.

Juny

1. UE. El Banc Central Europeu entra en funcions un mes abans del previst per poder accelerar la preparació política monetària única de la zona euro. El controvertit Wim Duisenberg, president del Banc Central Europeu.

2. Algèria. El cap del GIA, Grup Islàmic Armat, Mohamad Kebaili, conegut com Ayachi, assassinat en el curs d'una operació militar a gran escala realitzada per l'Exèrcit algerià.

5. Etiòpia/Eritrea. Guerra oberta entre Etiòpia i Eritrea. Els petits enfrontaments entre els dos països degenerarà en guerra oberta a l'atacar l'Exèrcit etiop Asmara, capital d'Eritrea, i aquest país, atacar Mekele cap de la província etiop de Tigre. La guerra és motivada per disputes territorials no solucionades l'any 1993, quan Eritrea s'independitzà d'Etiòpia.

7. Iran. L'inici del judici per suposada corrupció i malversació de fons de l'alcalde de Teheran, Gholamhosein Karbastchi, es converteix en un pols entre els sectors més conservadors i els corrents aperturistes liderats per Mohamed Jatami.

Líban. Eleccions municipals en diferents fases, la principal notícia de l'inici del procés és la llista conjunta entre musulmans i cristians. Candidatura unitària formada per maronites, xiïtes prosiris d'Amal, xiïtes proiranís de Hezbolà i militants radicals de Yamaa islamiya.

Guinea-Bissau. El nomenament del general Humberto Gomes com a nou cap de l'Exèrcit en substitució d'Ansoumane Mane, acusat de corrupció provoca un intent de cop d'Estat controlat. Esclaten conflictes armats, 12 morts.

8. Nigèria. Mort del general Abacha, dictador que preparava eleccions pel mes d'agost. La mort deixa sense president, ministre de Defensa i cap de les Forces Armades. L'oposició demana que Abiola, vencedor en les eleccions de 1993, sigui l'home fort del país.

Abdulsalam Abubakar nou home fort del país, prepara eleccions per al proper mes d'octubre.

9. Guinea-Bissau. A.Mané autoerigit president del país, parla de bany de sang. Extensió del conflicte.

Argentina. Detenció del excap de la dictadura militar argentina, Jorge Videla, acusat del delictes de sostracció de cinc menors, supressió d'estats civils i falsificació de documents d'identitat.

10. Turquia. Congelació d'un contracte de compra de míssils anticarro Eryx a França per 22.000 milions, provocada per la declaració de condemna feta per l'Assemblea francesa del genocidi realitzat pels turcs a inicis de la primera dècada de segle contra la població d'origen armeni.

15. Kosovo. L'OTAN exhibeix el seu poder aeri a Albània i Macedònia. És la primera actuació intimidatòria realitzada per forces de l'OTAN per tal d'intentar dissuadir el president iugoslau Milosevic, perquè aturi les operacions a la regió de majoria albanesa de Kosovo.

16. UE. Cimera semestral de la UE a Cardiff. Enfrontament entre la posició espanyola, partidària que els rics contribueixin més i de continuar amb la política dels fons de cohesió i la voluntat d'Alemanya que es redueixi la seva aportació.

17. Rússia/Sèrbia. Cimera Ieltsin-Milosevic per buscar solució al conflicte kosovar, sí al diàleg i a la fi de la repressió. Sospites de l'OSCE de l'existència de camps de concentració.

Rwanda. La guerrilla hutu assassina 25 civils a Rwanda amb matxets i bastons en un camp de refugiats, majoritàriament tutsis al nord-oest del país.

18. Xipre. Nou rebrot de la tensió entre Grècia i Turquia, per l'enviament per part turca de sis caçabombarders F-16 a la base de Lefkonikos, en zona turca. L'arribada de l'aviació turca respon a l'arribada dies abans d'avions i tropes del país helènic a la base de Pafos.

Sèrbia. Manifestacions de centenars de mares a Belgrad en protesta per l'enviament dels seus fills –soldats de lleva– a Kosovo, zona de conflicte obert. Les mares reclamen que Marko, el conegut fill del president Milosevic, sigui enviat a Kosovo.

19. Algèria. Continuen les matances. 14 civils morts a Yiyel, a 350 km d'Alger, zona que tradicionalment és un punt fort de l'ara inactiu EIS, Exèrcit Islàmic de Salvació. El GIA encara no es responsabilitza de la massacre.

20. Txèquia. Milos Zeman, líder del Partit Socialdemòcrata, CSSD, vencedor de les eleccions legislatives. Vaclav Havel, president del país, demana que Zeman formi Govern, però el 33% dels vots aconseguits –tot i augmentar de sis punts els darrers resultats– i la complicada constitució d'una coalició de Govern en dificultarà la formació.

Pakistan. Onada de violència al país, focalitzada a la ciutat portuària de Karachi amb el resultat de 55 persones mortes.

21. Colòmbia. Victòria conservadora a les eleccions presidencials. Andrés Pastrana, líder de la Gran Aliança para el Cambio, obté més de sis milions de vots per uns 5.600.000 del liberal Horacio Serpa. Cal destacar el nombre de votants, en un 59% una xifra rècord al país americà. La pau és l'objectiu bàsic de Pastrana.

22. Bielarús. Els Estats Units i la Unió Europea retiren els seus ambaixadors del país, en el que ja es coneix com a guerra de les ambaixades. Alexandr Lukaxenka, president del país, ordena que les ambaixades surtin del complex de Drozdí, a l'oest de Minsk. La nova localització de les ambaixades, a més de 40 km, la zona molt depauperada i la contundent actuació del president que talla llum i aigua a les ambaixades, provoca que la UE i els EUA abandonin el país.

Bòsnia i Hercegovina. El marc convertible és la nova moneda del país balcànic, la moneda dissenyada per l'equip del mitjancer internacional Carlos Westendorp està ja en funcionament a la zona croato-musulmana, però problemes tècnics no possibiliten que estigui ja en ús a la República Srpska.

24. Ulster. Eleccions per l'Assemblea Legislativa. Tot i l'esclat d'un cotxe bomba col·locat per l'INLA, organització escindida de l'IRA, les històriques eleccions es realitzen des de la normalitat. El Partit Unionista de l'Ulster, de David Trimble, amb 28 escons és el vencedor. Darrere el partit protestant, se situa el Partit Socialdemòcrata i Laborista, catòlic, amb 24 escons. El Sinn Fein és la quarta força amb 18 escons. Dels 108 escons en joc, els partits contraris a l'acord tan sols n'aconsegueixen 30.

Txetxènia. Aslan Maskhàdov, president de la República, declara l'estat de setge fins el 15 de juliol. L'acció és la resposta a l'assassinat del cap de Servei de Seguretat, Lecha Jultígov, que combatia durament els segrestaments al país caucàsic.

25. Xina/EUA. Inici de la històrica visita de Bill Clinton al país asiàtic. La visita del president dels Estats Units que visita Tiananmen és entesa com un pas més en la normalització de relacions entre les dues potències, i també com una empenta a la política comercial nord-americana per capturar un mercat potencial de més de 1.200 milions de persones.

Palestina. El xeic Ahmed Yasin, líder de Hamàs arriba a Gaza, vist com l'únic líder capacitat per fer ombra a Arafat, rebra una oferta del president de l'Entitat Palestina per formar part del Govern. La visita coincideix amb la dimissió ja acceptada de tots els consellers de l'Entitat Palestina per múltiples casos de corrupció.

Algèria. Lunes Matub, cantant antiintegrisme i nacionalista bereber, assassinat per membres del GIA, prop de Beni Duala, a la província de Tizi Uzu. Matub havia estat segrestat pel GIA l'any 1994. La notícia de la mort del famós cantant provoca una onada de protestes a la Kabília.

27. Turquia. Un fort terratrèmol, de 6,3 graus de l'escala de Richter afecta principalment Keyhan, a la província d'Adana. Més de 120 persones resulten mortes.

29. Sèrbia/kosovo. Les tropes de l'Exèrcit iugoslau, ajudades per civils armats, que podrien ser homes d'Arkan, ataquen una posició de l'ELK, Exèrcit d'Alliberament de Kosovo, a Belecevac, en una mina de carbó. A Kilevo, l'ELK manté encerclats 220 serbis. La tensió augmenta dia a dia a la zona mentre la pressió internacional no pot solucionar el conflicte.

Bòsnia i Hercegovina. Slavko Dokmanovic, alcalde serbi de la població de Vukovar, se suïcida a la presó, abans de rebre la sentència del Tribunal de La Haia. Dokmanovic acusat d'haver actuat durant la massacre contra l'hospital de la ciutat, on en menys d'una hora foren cruelment assassinats 220 malalts.

DCIDOB. **Algèria.**

Els Drets Humans a Algèria.
Laura Feliu i Martínez

Els Drets Humans a Algèria

Laura Feliu i Martínez*

Canvi i obertura a les darreries de la dècada dels vuitanta

Des de mitjan dels anys vuitanta resulta evident el fracàs de la via algeriana cap al desenvolupament. La política econòmica, d'orientació socialista, s'havia basat fins el moment en la presència d'un Estat fort i centralitzat encarregat de planificar els diferents sectors econòmics i de distribuir els beneficis resultants. La forma de finançament d'aquest model es basà quasi exclusivament en les rendes del petroli. Entre els principals objectius d'aquesta política es trobava aconseguir la independència del país respecte a l'exterior i assalariar el conjunt de la població algeriana. Els resultats van ser els contraris dels esperats, amb la dependència dels sectors d'hidrocarburs i la conversió de l'agricultura en un sector assistit. Quan s'apropa la fi de la dècada, la caiguda dels preus del petroli, el fort augment demogràfic, la corrupció del sistema monopartidista, unit a importants transformacions socials producte de l'èxode del camp a la ciutat, entre d'altres factors, conformen un perillós còctel, tal i com mostren els esdeveniments d'octubre del 1988.

En aquesta data, el desencís de la població algeriana es posa de manifest en uns aldarulls que tenen com a principal escenari la ciutat d'Alger i que se salden amb més de 4.000 detencions i una xifra de víctimes que oscil·la, segons les fonts, entre els 174 i els 200 morts. Aquests esdeveniments són el detonant d'una sèrie de canvis força espectaculars dirigits a obrir el monolític camp polític algerià. Les mesures implementades en aquest període aborden de ple la qüestió dels drets civils i polítics: aprovació per referèndum d'una nova Constitució el febrer del 1989 i consegüent legalització de nous

partits polítics, abolició del Tribunal de Seguretat de l'Estat, amnistia per a tots els condemnats per aquest Tribunal, ratificació d'instruments internacionals de drets humans, etc.

Dins del procés de transició a la democràcia, el juny del 1990 tenen lloc les primeres eleccions municipals, que acaben amb un resultat inesperat: la victòria del Front Islàmic de Salvació (FIS) amb un 54,2% dels vots, xifra que implica el control de 856 assemblees municipals. Com és sabut, a la primera volta de les eleccions generals de desembre de 1991 –malgrat les reformes introduïdes a la llei electoral per intentar evitar-ho–, el partit islamista es torna a fer amb la victòria, amb el

Juny del 1990, eleccions municipals...a partir d'aquell moment s'inicia un procés imparable d'escalada de violència en la lluita entre les forces de seguretat i els grups islamistes armats

46,27% dels vots expressats. La segona volta de les eleccions no s'arribà a celebrar. El president Chadli Benjedid és obligat a dimitir per un Exèrcit no disposat a perdre les prerrogatives obtingudes durant dècades de control del sistema polític (especialment les derivades de la renda del petroli). A partir d'aquest moment s'inicia un procés imparable d'escalada de la violència en la lluita entre les forces de seguretat i els grups islamistes armats. El FIS és declarat il·legal, mentre els seus seguidors pateixen una persecució imparable. De fet, la repressió d'aquests grups ja s'havia iniciat mesos abans quan els principals dirigents del FIS (entre ells

A. Madani i A. Benhadj) van ser condemnats a 12 anys de presó després de la celebració d'una vaga general el juny del 1991.

Durant els primers mesos que segueixen a l'aturada de les eleccions, unes 10.000 persones són confinades en remots camps de detenció al sud del país. Aquests camps hauran de ser desmantellats temps després (el darrer ho és el novembre del 1995) degut a les fortes crítiques que aixequen, tant internes com internacionals. La Llei Antiterrorista, promulgada el 1992, retalla substancialment el camp dels drets civils i polítics: s'instaura de nou tribunals militars per jutjar civils i s'amplia el règim d'incomunicació de 48 hores a 12 dies (quan es compleixen els terminis), entre d'altres mesures. La llibertat d'expressió és també seriosament retallada. El decret del 9 de febrer que estableix l'estat d'emergència permet al Govern iniciar una acció legal contra tots aquells que consideri amenacen l'Estat o l'ordre públic. Successius decrets aniran ampliant l'abast de les restriccions. La tortura, les execucions extrajudicials o les desaparicions –pràctiques que havien esdevingut excepcionals des de final del 1988– es converteixen en un instrument més en la lluita contra els "grups terroristes". Centres com el Chateau Neuf a Alger on es practiquen tortures com "el drap" (*chiffon*), els electroxocs o els cops a parts sensibles són els protagonistes recurrents dels informes sobre les extralimitacions policials. En aquests primers moments les víctimes d'aquestes violacions dels Drets Humans no són únicament els membres dels grups armats, sinó també opositors polítics especialment crítics amb el règim.

Per la seva banda, la resposta dels grups islamistes armats sembla superar de molt les violacions fins ara descrites. Les accions d'aquests grups són dirigides en un començament cap a objectius concrets, per anar ampliant progressivament el seu abast al conjunt de la població civil.

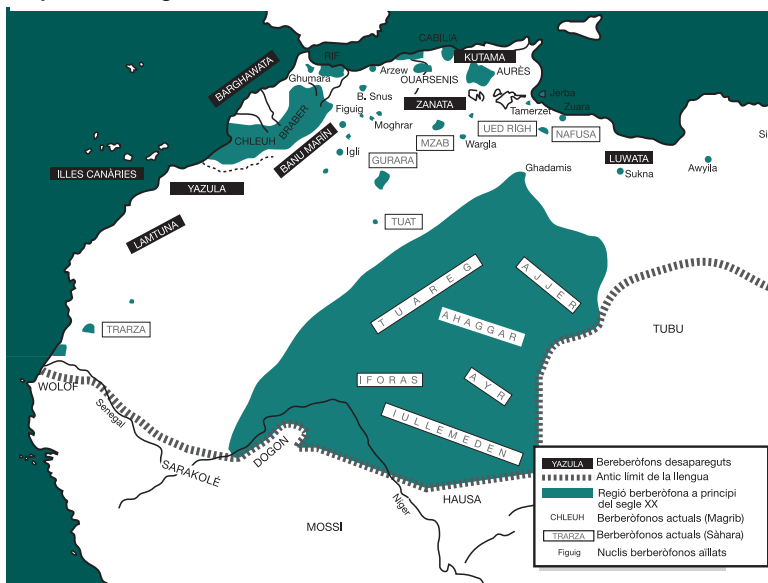
* Professora de Relacions Internacionals, UAB.

1995, inici de la institucionalització democràtica?

La celebració el gener del 1995 d'una trobada a Roma dels principals partits de l'oposició (que representen el 80% dels vots emesos a les eleccions del 1991 i entre els quals es troba el FIS), patrocinada per la Comunitat de Sant Egidí, mostra l'aïllament del règim. Sens dubte ha arribat el moment de prendre la iniciativa política per tal de treure terreny als detractors de l'Alt Comitè d'Estat. La via de "normalització" escollida pel president Liamin Zerual és, d'una banda, la negativa a entaular un veritable diàleg amb l'oposició, especialment amb el FIS, optant per la via militar com a via preferent de solució del conflicte. En segon lloc, i en aquesta línia, s'observa la continuació de l'opció eradicativa duta a terme a través de les forces de seguretat, a les quals s'afegeixen els grups d'autodefensa o guardes comunals formats per població civil "patriòtica" armada pel règim (unes 200.000 persones). Un tercer pilar estratègic el constitueix l'avenç en la "institucionalització democràtica" dirigida a legitimar el Govern en el poder; el FIS és en tot moment exclòs d'aquest procés.

Difícilment les eleccions presidencials de novembre de 1995 –en les quals Zerual obté el 61% dels vots, molt per davant dels altres dos candidats– poden ser considerades el pas cap a un sistema democràtic malgrat l'elevat suport rebut; no s'ha d'oblidar que els comicis tenen lloc quasi quatre anys després d'una lluita sense quarter contra els elements dissidents, cosa que implica la sortida forçosa de molts sectors del camp polític i el monopoli de facto sobre aquest (ajudat per exemple pel control de la ràdio i la TV). Les eleccions sí que en canvi poden ser interpretades com a testimoni de la voluntat del poble algerià de posar fi a la guerra en curs. El procés d'institucionalització continuarà amb el referèndum sobre la reforma de la Constitució de novembre de 1996, celebrat enmig de fortes denúncies de falsament dels resultats (la reforma implica un augment notable de les atribucions del president i la prohibició dels partits amb base religiosa, lingüística o regional, entre d'altres). Per últim, la celebració d'eleccions legislatives (juny de 1997) i municipals i de *wilayas* (octubre del mateix any), en les quals no es permet la presència d'observadors independents, tanquen el procés de "transició a la democràcia". Tots aquests comicis, que es desenvolupen enmig d'acusacions de trucatge, són guanyats per la Unió Nacional per la Democràcia (RND), partit proper a la presidència creat el mes de febrer pel president del Consell Nacional de Transició (CNT), Abdelkader Bensalah.

Mapa de la llengua bereber

Font: Gabriel Camps (1998) *Los bereberes: de la orilla del Mediterráneo al límite meridional del Sáhara*. Barcelona: Icaria editorial i CIDOB edicions

Les conseqüències d'una guerra fratricida

La guerra a Algèria dura ja quasi set anys i el balanç fins el moment ha estat esfereïdor: uns 80.000 morts en un combat sense normes ni regles que encara sembla trobar-se lluny de la seva solució. En aquesta lluita, ambdós bàndols enfrontats s'han caracteritzat pel seu menyspreu pels Drets Humans, especialment de la població civil, principal víctima d'aquesta conflagració. Tal i com posen de relleu els nombrosos informes d'organitzacions nacionals i internacionals de Drets Humans, les violacions dels Drets Humans, especialment civils i polítics, no són monopoli dels grups armats, sinó també dels agents de l'ordre.

Les morts en custòdia són un dels fets més preocupants dins l'actual situació: es calcula que almenys 450 persones han desaparegut després d'haver estat detingudes per diferents cossos de seguretat i unes 40.000 persones es troben actualment a la presó per delictes relacionats amb la seguretat de l'Estat. Com a mostra de la manca de voluntat de voler posar fi a aquestes pràctiques, els judicis contra aquells agents que s'han extralimitat en les seves funcions han estat excepcionals. Si bé la nova Constitució garanteix la independència del poder judicial, a la pràctica una sèrie de decrets executius han restringit seriosament el seu marge de maniobra. El Sindicat Nacional de jutges ha manifestat en diferents ocasions la voluntat de l'Executiu d'interferir en els seus afers. Quant a la llibertat d'expressió, un decret interministerial del 1994 estableix que únicament pot ser publicada

informació sobre temes de seguretat que procedeixi del servei de premsa oficial: l'APS. Aquesta obligació es veu agreujada pel fet que el Govern realitza una definició molt àmplia dels temes de seguretat, que inclou el conjunt dels afers polítics.

Quant a les accions dutes a terme pels islamistes, aquestes tant tenen com a objectius elements relacionats amb l'Estat com civils. En aquest segon cas les víctimes són escollides bé per la seva instrumentalització pel règim, bé pel seu estil de vida, bé per augmentar la sensació de caos i anarquia que ha de beneficiar els seus objectius. Entre els morts figuren més d'un centenar d'estrangers. L'estratègia del terror i les matances perpetrades per aquests grups, que de vegades semblen actuar amb total impunitat, s'han destacat per la seva especial crueltat: cas de les decapitacions i desmembraments de les seves víctimes o de les violacions repetides de dones que han estat segrestades pel diferents comandos i que són dutes a terme sota la justificació de la celebració de "casaments temporals".

1995 sembla marcar una certa millora en la situació general dels Drets Humans. Aquest any són abolits els Tribunals de Seguretat Especial i alguns dels articles de la Llei Antiterrorista. L'intent de "normalitzar" la situació rep com a resposta l'escalada en l'ús de la violència per part dels grups islamistes armats, especialment dels membres del Grup Islàmic Armats (GIA). Una nova onada de matances té lloc després de l'alliberament del dirigent del FIS, Abbasi Madani, el juliol del 1997, com a resultat de les negociacions secretes dutes a terme amb sectors propers a la Presidència.

El moviment de lluita per la defensa dels Drets Humans i la resposta oficial

Ens hem de demanar, en relació a la qüestió tractada, quin lloc ha ocupat el moviment de Drets Humans en la demanda del respecte dels Drets Humans. Aquest moviment es comença a articular a mitjan dels anys vuitanta, si bé les seves arrels han de ser buscades en les reivindicacions de grups polítics com el PAGES o l'RPD. L'octubre de 1984 un grup d'advocats simpatitzants amb el moviment cultural bereber –que ha deixat sentir la seva presència amb força a començament dels vuitanta– decidí crear, en una trobada a Tizi-Uzu, una Lliga de Drets Humans. L'assistència a les primeres reunions del grup fou molt heterogènia i comportà que, quan s'hagué d'escollir el president de la nova Lliga, es produís una ruptura entre els partidaris d'Ali Yahia Abdennur, amb el suport del moviment cultural bereber, i d'Omar Menuer, que comptà sobretot amb el suport de militants de l'FLN, de l'extrema esquerra i d'algunes figures independents.

Davant la victòria del segon candidat, el grup amb simpaties per Abdennur decidí constituir la seva pròpia Lliga el juny del 1985. Aquest objectiu es veié del tot frustrat per la detenció de 14 dels seus dirigents, acusats de pertinença a grup il·lícit i d'atemptat contra la seguretat de l'Estat. Les condemnes dictades oscil·laren entre els sis mesos i els tres anys. No és fins el juny del 1989 quan la Lliga Algeriana per la Defensa dels Drets Humans (LADDH) d'Abdennur és finalment reconeguda. A l'interior d'aquesta associació tindrà lloc un debat virulent durant els següents anys al voltant del tractament que s'ha de donar a la qüestió islamista.

Per la seva banda, malgrat no aconseguir tampoc el permís per constituir-se en associació legal, el grup liderat per Menuer va ser tolerat pel règim degut als contactes amb certs sectors de l'FLN. Els seus integrants procedien majoritàriament de sectors de l'esquerra més radical, com el Partit Comunista Internacional (PCI), l'Organització Socialista del Treball (OST) o el moviment lamberista.

Per acabar de complicar el panorama del moviment, i de la mateixa manera que havia succeït anys enrere a Tunísia, la Presidència de la República decidí impulsar una associació de Drets Humans que rebé el permís de constitució l'abril del 1987. La Lliga Algeriana de Drets Humans (LADH), presidida per Milud Brahimi, va haver de lluitar contra la seva reputació d'oficialista; accions com les gestions per l'alliberament dels 14 membres de la LADDH, o dels detinguts a les revoltes de Constantina i Setif

i, finalment, les crítiques a la repressió exercida durant els aldarulls d'octubre del 1988 van servir per canviar la seva imatge. Poc després, el febrer del 1989, el sector activista al voltant de la figura de Menuer s'uneix a les seves files, mentre que fracassen els intents d'afegir al procés la lliga d'Abdennur que, com hem dit, és finalment legalitzada el juny del 1989. A l'acció d'aquest moviment que s'ocupa específicament de la qüestió dels Drets Humans s'hauran d'afegir desenes d'associacions i de partits polítics que amb la seva actuació reivindiquen quotidianament l'edificació d'un Estat de dret a Algèria.

El bloqueig del procés democratitzador suposarà un important revés per al moviment. Els militants de les dues lligues de Drets Humans s'hauran d'enfrontar tant a les traves imposades pel règim com per les amenaces dels grups islamistes (impediments per obrir les seves oficines, interrogatoris, tall de les línies telefòniques o control del correu). El juny del 1994 Youcef Fathallah, llavors president de la LADH, és assassinat a l'entrada de la seva oficina. A partir d'aquest moment, les activitats de les diferents associacions es fan molt més àrdues degut a les pressions exercides tant pel Govern com pels grups armats i a la manca de finançament. Malgrat aquestes dificultats, el treball d'aquestes associacions –que reben a porta tancada les queixes dels ciutadans algerians i emeten i publiquen les denúncies corresponents sobre la situació dels drets– és especialment important en un context de censura més o menys directa de tota informació crítica amb el règim.

La resposta del règim davant l'acció del moviment i les crítiques que rep de l'exterior és semblant a la d'altres règims de la regió: la creació d'una burocràcia de Drets Humans que renti la imatge del règim i serveixi de plataforma de difusió de la seva pròpia versió dels fets. El març del 1992 el Ministeri de Drets Humans, constituït poc abans, es converteix en l'Observatori Nacional de Drets Humans (ONDH), dirigit per Kamel Rezag Bara. Aquest organisme inicia el seu recorregut amb la demanda d'alliberament de tots els presoners polítics; ben aviat el seu to condescendent amb la política governamental mostra el seu caràcter de legitimador del règim. Una de les seves principals ocupacions és la publicació d'informes anuals sobre la situació dels Drets Humans al país; aquests informes recullen únicament una part de les denúncies fins ara presentades, si bé una de les seves principals funcions és la de minimitzar les crítiques formulades per les fonts independents.

Per finalitzar amb aquest breu repàs, l'eficàcia de l'acció internacional s'ha d'enfrontar principalment a dos esculls: la negativa del règim a l'accés dels mitjans de comunicació i de missions d'observadors al país i, en segon lloc, els

El març del 1992 es crea el Ministeri dels Drets Humans, un instrument que serveix per rentar la imatge del règim i de plataforma de difusió de la seva pròpia versió dels fets

interessos de països com França o la mateixa Espanya que fan molt difícil iniciar una acció de pressió sobre el Govern de Zerual i els sectors militars. Diferents campanyes internacionals (com l'endegada conjuntament per Amnistia Internacional, la FIDH, Human Rights Watch i Periodistes sense Fronteres) han tingut un ressò limitat a l'interior del país i missions com la de la Unió Europea de 1998, si bé serveixen per mostrar la preocupació per la qüestió, han estat intervencions de perfil molt baix. Quan el 1992 es va produir el cop d'Estat, els països occidentals van descartar manifestar un rebuig ferm als fets. Han transcorregut set anys des de llavors, set anys marcats per la passivitat. Avui en dia resulta extremadament difícil una acció creïble internacional; la via escollida és esperar una "normalització" de la situació, és a dir, la conversió dels grups armats en reductes controlats, mentre existeix un acord a acceptar l'actual règim com un mal menor sense alternativa viable.■

Bibliografia

- Addi, L. (1994) *L'Algérie et la démocratie*. Paris: La Découverte.
- Amnistia Internacional (1997) *Informe 1997*. Madrid: EDAI.
- Cesari, J. (1993) "Algérie: contexte et acteurs du combat pour les droits de l'homme", *Maghreb-Machrek* 142: 24-31.
- Estats Units. Congrès. Cambra de Representants (1997) *Country reports on human rights practices for 1996: report submitted to the Committee on Foreign relations US Senate and the Committee on, Foreign Affairs US House of representatives by the Department of State*. Washington, DC: US Government Printing Office.
- Human Rights Watch (1998) *World Report 1998: Events of 1997*. New York: Human Rights Watch.
- Karem, M. (1991), *La notion des droits de l'homme au Maghreb: essai sur une nouvelle culture politique*. Tesi de doctorat en Ciència Política. Facultat de Dret i de Ciència Política d'Aix-Marseille.
- Waltz, S. (1995) *Human Rights and Reform: Changing the face of North African Politics*. Berkeley, etc.: University of California.

DCIDOB. Algèria.

El poder de les armes a Algèria.

El poder de les armes a Algèria

L'Exèrcit algerià

Garant de la revolució durant el període de Govern de partit únic del Front d'Alliberament Nacional (FLN), continua tenint un paper clau en la situació política. Liamin Zerual a l'assumir el poder com a màxim dirigent del país es va reservar el ministeri de Defensa. L'Exèrcit algerià és durament criticat, acusat de tolerar matances, passivitat davant algunes accions terroristes i de portar a terme una fortíssima i sovint indiscriminada repressió.

L'Exèrcit algerià està format per 123.700 membres en actiu i 150.000 homes en la reserva. L'Exèrcit de terra agrupa la major part del gruix del contingent militar, tenint en sis regions militars 107.000 unitats, encarregats de les campanyes de càstig contra els grups islàmics armats. La marina algeriana està formada per 6.700 components distribuïts en quatre bases a Mers el Kebir, Alger, Annaba i Jijel. Les forces militars algerianes de l'aire són formades per 10.000 homes.

El Ministeri de Defensa controla l'Exèrcit i també la Gendarmeria, un cos de 20.000 homes, fortament armats, amb municions de gran calibre. El Directori de Seguretat Nacional té a la seva disposició 20.000 homes, que formen part de les Forces de Seguretat Nacional, un cos d'armament lleuger. Per últim, el cos d'elit és la Guàrdia Republicana, un cos de 1.200 homes al servei de la presidència algeriana.

Cal esmentar que degut a l'increment de la violència al país, s'han organitzat els **Grups d'Autodefensa civils**. Els habitants de pobles i petites ciutats varen reclamar armes al Govern en el moment d'increment de la violència islamista. El 1994, any de la creació d'aquests grups formats per civils, comptaven amb uns 15.000 efectius, actualment es calcula que uns 100.000 homes armats pel Govern Zerual formen part dels grups d'autodefensa. Els "patriotes", com se'ls anomena, s'encarreguen de la defensa de les seves poblacions i ajuden l'Exèrcit en les darreres campanyes de càstig contra el Grup Islàmic Armat (GIA). Els grups d'autodefensa disposen des del mes d'abril de 1997 d'una Direcció General dins el Ministeri de l'Interior, la qual coordina la creació, organització i repartiment d'armes dels grups de "patriotes". Els Grups d'Autodefensa Civils són força criticats pels governs occidentals per considerar que només porten a un augment de gent armada al país. El Govern algerià ha passat de considerar-ho un mal menor a donar-hi un ampli i incontestable suport.

Els cossos i forces de seguretat d'Algèria lluiten des de 1992 contra els grups islàmics extremistes armats que varen prendre les armes arran de la il·legalització dels resultats electorals favorables al Front Islàmic de Salvació (FIS).

Es coneix poca informació del tot contrastada d'aquests grups, quatre dels quals són els següents:

Grup Islàmic Armat (GIA)

L'organització més extremista a la qual s'acusa d'haver perpetrat la majoria de les massacres i dels assassinats dels darrers temps. El GIA és una organització creada a inicis de 1992, després dels fets de les eleccions legislatives, guanyades pel FIS, i posteriorment anul·lades. Entre els seus objectius es troben tant la població civil indefensa, periodistes, mestres o residents estrangers. L'any 1993 els objectius principals de la campanya de terror del GIA foren els estrangers residents a Algèria, als quals se'ls acusava de formar part d'un pla de colonització d'Algèria amb no musulmans. Actualment els objectius del GIA semblen ser molt més amplis, castiga a zones clarament properes al FIS, ataca població civil, personalitats de la cultura, periodistes, lluitadors pels Drets Humans i sindicals o polítics. El GIA utilitza tot tipus d'instruments al seu abast per poder perpetrar les seves sagnants accions, pistoles, ganivets o cotxes bomba.

Es desconeix el nombre de membres del GIA, es calcula en pocs milers d'unitats. El suport logísticofinancer al grup podria venir d'algerians residents a països d'Europa Occidental. El Govern Zerual acusa Iran i Sudan de donar suport al GIA. L'any 1996 alguns dels terroristes detinguts per les forces de seguretat algerianes no parlaven la variant dialectal àrab pròpia d'Algèria, fet que feia concloure de l'evidència del suport estranger als islamistes. L'estructura interna del GIA tot i ser poc coneguda parteix d'un cap suprem i d'un cap a cada regió en la qual actua, les divisions internes entre els xeics de cada zona d'acció són conegudes. La recent mort de l'actual cap del GIA, Mohamad Kebaili, conegut com Ayachi, en una operació de càstig, afegeix més incògnites a la situació actual.

L'aturada de les accions del braç armat del Front Islàmic de Salvació, l'EIS, sembla haver radicalitzat més les accions contundents del GIA al llarg del país. El Grup Islàmic Armat continua però essent una gran incògnita, es parla d'una certa convivència entre els islamistes violents i sectors durs de l'Exèrcit, altres consideren l'existència d'un grup escindit del GIA, que havent renegat d'Alà, per haver-se considerats traïts, han fet una mena de

moviment satànic que realitza les seves brutals activitats contradient explícitament els ensenyaments de l'islam, i portant la violència fins al total paroxisme. La veritable realitat són els prop de 80.000 morts que la violència de les armes ha portat a Algèria.

Exèrcit Islàmic de Salvació (EIS)

L'Exèrcit Islàmic de Salvació és considerat el braç armat del Front Islàmic de Salvació. Nascut l'any 1994, actua però de forma autònoma i no prenent necessàriament ordres directes del FIS. L'EIS ha actuat col·laborant en determinats moments amb el GIA, però es diferencia en el fet que des de l'EIS s'ha declarat de forma explícita que no tenen res a veure amb les massacres contra la població civil i que la seva lluita és contra, i únicament, les forces de seguretat algerianes.

Des de l'1 d'octubre de 1997 l'EIS ha declarat una treva no trencada en cap moment, fet que s'emmarca en el context de les converses entre els líders del FIS empresonats i el Govern algerià. Des de la declaració de treva feta pel líder de l'EIS, Madani Mezerag, diverses zones que donaven suport a aquest grup terrorista han patit accions punitives molt sagnants per part del GIA.

Front Islàmic per la Jihad Armada (FIDA)

Un grup terrorista islàmic molt poc conegut. Es va responsabilitzar de l'assassinat de Abd al-Haq bin-Hamouda, líder de la Unió General de Treballadors Algerians (UGTA), el 28 de gener de 1997. Es considera que el FIDA és el braç armat d'al-Djazzaraa, un grup islamista.

Lliga Islàmica de la Daawa (prèdica) i la Jihad (LIDD)

Poques informacions es tenen d'aquest grupuscle violent. La Lliga Islàmica profetitzada que molta més sang serà vessada i acusa el règim de Zerual de tirà.

Fonts:

http://www.waac.org/library/armed_groups.html
http://www.monde-diplomatique.fr/mmd/1997/10/CALLIES_DE_SALIES/9309.html
The Military Balance 1996/97. London: International Institute for Strategic Studies, 1996.

DCIDOB.
Algèria.

Organitzacions nogovernamentals.

Organitzacions no governamentals

Redacció Fundació CIDOB

Lliga Algeriana per la Defensa dels Drets Humans (LADDH)

Organització que treballa dins d'Algèria des del 1984 per al respecte dels Drets Humans. El seu actual president, Abdemir Ali Yahia, reclama com a únic pas possible per a la pacificació del seu país la implicació de les principals potències internacionals i de les Nacions Unides, com a pas previ a la construcció d'un veritable diàleg sense exclusions. La LADDH reivindica la creació d'una comissió internacional imparcial que investigui les següents qüestions: les causes del conflicte, qui realitza les matances i quins són els inductors. Considera que el règim actual d'Algèria és un règim autoritari i totalitari. Assenyalava que la veritable víctima del conflicte és el poble algerià.

La LADDH està afiliada a la Federació Internacional de Lligues per als Drets Humans.

Fraternitat Algeriana a França (FAF)

Nascuda a França l'any 1991, es defineix amb una organització de suport al FIS. Consideren que el seu objectiu principal és donar a França i a Europa una font regular "d'informació objectiva" sobre l'actualitat d'Algèria i de la comunitat musulmana mundial. Les seves tesis favorables als sectors islamistes més radicals han topat amb la policia francesa, que ha limitat molt la seva capacitat d'actuació. Actualment la FAF es concentra amb l'ajut a les víctimes i les seves famílies de la repressió a França i a l'estranger. Consideren que el règim actual a Algèria és una absoluta dictadura que usurpa el poder donat per les urnes al FIS. La resposta violenta islamista la qualifiquen de resistència legítima.

Comitè de Suport a la Democràcia i a les Llibertats a Algèria (COSDAL)

Organització creada l'any 1995 a Ginebra. Es defineix com un comitè sense adscripció política, institucional o religiosa. Els seus objectius bàsics són: donar una informació independent sobre la situació a Algèria, la lluita armada, les forces democràtiques, la situació de les dones, els intel·lectuals, els artistes, els periodistes, el sindicalisme, les organitzacions de defensa dels Drets Humans i els defensors del pluralisme cultural i polític; ajudar a rebre el dret d'asil a Suïssa als algerians i algerianes amenaçats per l'actual situació i, per últim, contribuir a la llibertat d'expressió de les alternatives democràtiques del país i de la defensa de les llibertats fonamentals. Condemnen l'actuació dels radicals islamistes com a màxims responsables de les massacres de la població civil, demanen al Govern que asseguri la defensa de la població i que assumeixi les seves responsabilitats.

Llibertat pel Món Musulmà

Organització independent fundada el 1992. Els fundadors de l'organització foren un grup d'intel·lectuals musulmans preocupats per la realitat del món musulmà. Els seus objectius són: mostrar la violació dels Drets Humans i civils en el món musulmà, promocionar la democràcia i els Drets Humans i les llibertats civils; justificar que l'estabilitat, el desenvolupament i la prosperitat del món musulmà no seran possibles sense democràcia, justícia social i respecte de les llibertats; evidenciar els perills a llarg termini dels règims totalitaris que governen actualment i, per últim, obrir canals de diàleg entre intel·lectuals islàmics i cercles occidentals.

Organització Internacional Hijra

Fundada l'any 1994, es defineix com una organització caritativa per la defensa, l'ajuda i la protecció dels qui reclamen asil per a ells i la seva família a Europa provinents dels països àrabs i, concretament, del Magrib. El secretariat central és a Ginebra, però té seccions internacionals als principals països europeus, Canadà i els Estats Units. Els seus objectius principals són: donar informació sobre la situació dels Drets Humans en el món àrab i principalment al Magrib; desenvolupar les relacions amb les ONG i les associacions de defensa dels Drets Humans, per facilitar els requeriments d'asil i ajudar a solucionar els problemes dels qui demanen l'estatut de refugiat polític. Ofereixen ajuda als magribins detinguts en presons europees.

Lliga Algeriana per als Drets Humans (LADH)

Creada el 1987 com a resultat dels debats i diferències que es desenvolupaven dins el moviment de Drets Humans algerià, dos dels seus presidents, Brahimi i Fathallah, van ser assassinats a principi dels anys noranta. Considerada des d'un principi com a organització progovernamental, sembla ser que últimament està mantenint posicions més crítiques cap al Govern.

Fonts:
www.fral.org/HistoFAF/HistoFAF.html
www.lmw.org/info.html
www.servicesnet.ch/cosdal/cosdal.html
http://home.worldcom.ch:80/hijra/status_hijra.htm
 Reuter's 1998

DCIDOB. **Algèria.**

La comunitat algeriana a França davant el conflicte armat.
Jordi Moreras

La comunitat algeriana a França davant el conflicte armat

Jordi Moreras

Es més de 735.000 algerians que viuen a França observen amb inquietud l'evolució del conflicte que viu el seu país d'origen. La seva presència, no només testimonia el llarg cicle migratori que, des de la fi del segle XIX, ha vinculat l'antiga metròpoli amb la seva colònia. També reobre vells records d'una memòria històrica compartida, d'un passat que volia ser superat, però que el conflicte armat ha revivificat i renovat. Els fluxos migratoris, en una o altra direcció, han estat els fils conductors a través dels quals s'ha configurat aquesta memòria, a la qual s'han anat afegint noves imatges a una i altra ribera de la Mediterrània. Per sobre dels condicionants històrics i polítics que han definit la distància o la proximitat en les relacions entre la societat francesa i algeriana, els fluxos de persones, de mercaderies, de capitals, d'idees, romanen com a testimoni d'un vincle que sovint es recorda amb amargor.

Només cal donar un repàs a la història migratòria entre tots dos països: durant la Primera Guerra Mundial, prop de 500.000 magribins -en la seva majoria algerians-, foren reclutats per l'exèrcit francès. Molts d'ells moriren en els camps de batalla del centre d'Europa; la mesquita de París erigida el 1926 volgué ser testimoni del seu record. Durant la lluita per la independència, la repressió en el si de les comunitats algerianes a França, sospitoses de col·laborar amb l'FLN, fou recordada i denunciada per Tahar Ben Jelloun. Aconseguida la independència el 1962, prop d'un milió de *pieds-noirs* (francesos nascuts a l'Algèria colonial) retornaren a territori francès. Al mateix temps, els fluxos de treballadors algerians cap a França, no només no s'interrompen, sinó que es potencien a través de la signatura d'acords de mà d'obra. En l'actualitat, i al·ludint a criteris de seguretat nacional, els països europeus han reforçat els seus controls fronterers. Entre 1989 i 1994 França redueix el nombre de visats concedits a algerians, que passen de ser 800.000 a 100.000 anuals. Per contra, el 1994 les comunicacions telefòniques entre França i Algèria augmentaren un 10%.

A través de les barreres que s'aixequen entre ambdues societats, els algerians que viuen a França no només es troben condicionats pels esdeveniments al seu país d'origen, la qual cosa els ha portat a desenvolupar diferents iniciatives de solidaritat i ajuda, també se senten preocupats per la percepció que d'ells pot extreure la

*Antropòleg. Responsable de l'Àrea de Migracions de la Fundació CIDOB

societat francesa, de resultes del conflicte algerià. Una nova barrera pot estar-se construint de fet en el si de la societat francesa, molt més densa i difícil de superar que la que se situa al llarg de la Mediterrània.

El factor religiós, sovint emprat per explicar el conflicte algerià, es converteix ara en element homogeneïtzador, amb el qual caracteritzar el conjunt de la comunitat algeriana a França, independentment de la seva vinculació amb el fet religiós musulmà. Malgrat que diferents enquestes indiquen com el col·lectiu algerià mostra una major indiferència religiosa respecte a altres col·lectius musulmans, l'opinió pública francesa s'entesta a considerar la seva presència com expressió d'una *cinquena columna* islamista en territori francès.

La creixent visibilitat de la presència de l'islam, anunciada per alguns analistes com la segona religió de França, certament, és percebuda com un veritable repte als valors de la ciutadania republicana i del laïcisme. Si bé l'aparició dels primers espais de culte musulmà es troba vinculada amb el procés d'assentament de les comunitats d'origen immigrant, altres manifestacions d'afirmació identitària (com, per exemple, fou el 1989 i 1994 la reivindicació d'alumnes musulmanes per portar *hidjab* a les escoles) es perceben com a expressió de la inintegrabilitat de l'islam en el si de la societat francesa.

El debat sobre la constitució d'un estatut de l'islam a França, que mai havia estat exempt de polèmiques polítiques (en les

quals ha jugat un paper central la mesquita de París, que sempre se l'ha considerat estretament vinculada amb el Govern algerià), s'ha vist dificultada encara més davant del trasplantament del conflicte algerià a territori francès. El desmantellament de xarxes islamistes tant a França com en altres països europeus, l'assassinat de destacades personalitats musulmanes a França (com el xeic Abdelbaki Sahraoui, dirigent del FIS en l'exili), però sobretot, l'onada d'atemptats a París entre 1995 i 1996, marca ostensiblement els límits del "perill islamista" a França.

Malgrat que diferents autors puntualitzen el fet que la implantació d'aquestes tendències en el si de les comunitats musulmanes a França resta minoritària, la societat francesa resta condicionada per l'anomenat "síndrome Kelkal". Khalid Kelkal, jove algerià criat en la *banlieue* de Lyon, implicat en els atemptats de París i abatut per la policia el setembre de 1995, representa el model d'islamista sorgit de les anomenades segones generacions, que després d'una història individual que el portà per la petita delinqüència fou atret per l'islamisme radical com a eina d'expressió de la seva frustració envers la societat francesa. El temor a què en el si de les comunitats algerianes, i magribines per extensió, s'estiguin formant nous *Kelkal*, fa que qualsevol expressió de reivindicació identitària per part dels joves *beurs* (mot que es refereix als joves magribins de segona generació) sigui contemplada com a expressió de desafiament envers la societat francesa, i no com a afirmació de la seva identitat com a francesos musulmans.

En definitiva, amb la mirada pendent de l'evolució del conflicte a la terra dels seus pares, però també pendents de la terra on han nascuts els seus fills, i on negocien cada dia la seva pertinença com a ciutadans, els algerians de França es troben condicionats per la història i el present. ■

Notes

Benjamin Stora, "France's colonial past: amnesia and invention", *Rive*, no. 4, 1997.

Hospitalité française, Paris, Seuil, 1984

Gwénaél Le Morzellec, "Prudents engagements des algériens de France", *Le Monde Diplomatique*, no. 494, maig 1995.

"La France et l'islam", *Le Monde*, 13-10-94;

Michèle Tribalat, *Faire France*, Paris, La Découverte, 1995.

Jocelyne Cesari, "L'islam en France, naissance d'une religion", *Hommes et migrations*, no 1183, gener 1995.

Farhad Khosrokhvar, *L'islam des jeunes*, Paris, Flammarion, 1997

DCIDOB. Algèria.

La reacció internacional a la crisi algeriana.
Elvira Sánchez Mateos

La reacció internacional a la crisi algeriana

Elvira Sánchez Mateos*

La interrupció del procés de reformes a Algèria i l'esclat de la guerra civil no van merèixer l'atenció immediata dels països europeus, possiblement preocupats per la guerra a l'ex-Iugoslàvia, el desmembrament de la Unió Soviètica i l'impacte que els resultats de la guerra del Golf de 1991 podien provocar al Món Àrab, temes tots ells considerats com més urgents i més importants per la salvaguarda dels seus interessos. La continuació d'una política ambigua i cauta envers el conflicte i el Govern algerià al cap de sis anys de violència provoquen, avui en dia, reflexions fonamentades que acusen, com a mínim, de passivitat a la comunitat internacional i, específicament, als governs europeus davant del que succeeix a Algèria. Les raons d'aquesta actitud són les que intentem desenvolupar en aquest article.

La crisi algeriana com a símptoma

La crisi algeriana és possiblement un exponent més de les inestabilitats que han caracteritzat la postguerra freda, a mesura que els grans conflictes internacionals es veien reduïts i els conflictes interns i regionals començaven a aflorar amb més virulència: una crisi que combina els factors explicatius tradicionals, com l'economia i la seguretat, amb qüestions culturals, religioses i ètniques.

Segurament el conflicte algerià va començar en el període de la guerra freda, quan els algerians, el 1962, van obtenir la independència i un Estat, però no disposaven d'una identitat nacional que anés més enllà de l'únic lligam

En el context de la Guerra Freda, des d'Occident es va percebre la situació algeriana com una confrontació entre un Govern hereu de la lluita anticolonial i socialista i uns grups que volien instaurar un Estat islàmic. Es va simplificar la realitat per adaptar-la a una anàlisi més confortable

que mantenien amb el seu passat precolonial: l'islam. Les noves generacions algerianes que no havien conegut la colonització, però que es rebel·laven contra un règim corrupte, repressiu i de partit únic, van començar a organitzar-se políticament al voltant de l'islam i de grups d'oposició a mesura que la crisi econòmica de mitjan anys vuitanta es va agreujar i el Govern, sense el lideratge fort que havia representat Bumedian (mort el 1979), no va poder amagar la seva ineficiència i corrupció ni donar respostes als problemes socials.

La comunitat internacional estava mal equipada per fer front a aquestes situacions. Durant la Guerra Freda l'instrument recurrent per confrontar els conflictes havia estat l'amenaça d'utilitzar l'ús efectiu de la força armada, tot entenent que els conflictes derivaven d'una gran confrontació ideologicopolítica entre sistemes antagònics. Una vegada es va constatar que els problemes interns derivats de les crisis polítiques, econòmiques o socials no podien solucionar-se amb l'instrument militar, es va readaptar, però, el discurs de confrontació substituint l'amenaça comunista pel desconegut món del radicalisme islàmic. En aquest context, no pot resultar estrany que el problema d'Algèria fos percebut pels governs i per àmplies capes de les nostres societats com una confrontació entre un Govern hereu de la lluita anticolonial i socialista i uns grups que volien instaurar un Estat islàmic. D'alguna manera, es va perdre l'oportunitat d'abordar la crisi algeriana com a símptoma dels problemes de gran part dels països que van patir la colonització, amb un desenvolupament institucional i econòmic feble. Es va intentar, volguéssim o no, simplificar la realitat per adaptar-la a una anàlisi més confortable –el de la Guerra Freda– i per tant menys inquietant.

*Doctora en Ciència Política i de l'Administració. Responsable de l'Àrea de Mediterrània-Món Àrab de la Fundació CIDOB

Presència d'Algèria en organismes internacionals i regionals

Organització de les Nacions Unides (ONU)

Algèria pertany a les Nacions Unides des de 1962, any de la seva independència, i també forma part dels principals organismes de Nacions Unides, com la FAO, l'UNICEF, el PNUMA, etc.

Lliga d'Estats Àrabs

Organització creada l'any 1945 per establir una coordinació política entre els estats membres, enfortir la cooperació mútua, mantenir la dignitat i la sobirania de cada país, buscar la solució de les diferències per mitjans pacífics, enfortir la seguretat col·lectiva i el desenvolupament dels estats membres. Actualment junt a Algèria formen part de l'organització 21 països.

Organització de la Conferència Islàmica (OCI)

53 països formen part de l'OCI, creada l'any 1971 per promocionar la solidaritat islàmica entre els països membres, preservant la dignitat i la independència de tots els estats i creant vincles més forts de cooperació econòmica, social, cultural i científica entre ells.

Unió del Magrib Àrab (UMA)

L'any 1989 Algèria, Líbia, Marroc, Mauritània i Tunísia es van organitzar en la Unió del Magrib Àrab per potenciar els intercanvis comercials a la zona i iniciar els plantejaments envers un possible futur Espai Econòmic Magribí (pràcticament inoperant des del 1991).

Organització de Països

Exportadors de Petroli (OPEP)

L'organització té com a principals objectius el control i la creació de polítiques comunes referents a la producció, transport i preu del petroli.

Organització per a la Unitat Africana (OUA)

Els països africans es van agrupar l'any 1963, amb l'objectiu de promocionar la cooperació entre els estats africans. Algèria participa des de la seva creació.

Banc Islàmic de Desenvolupament

Organisme especialitzat de l'Organització de la Conferència Islàmica, pretén estimular el desenvolupament econòmic i el progrés social dels països membres, de la Comunitat Musulmana i dels països no musulmans amb presència de minories que segueixen els principis corànics. Per poder-ho portar a terme el Banc Islàmic de Desenvolupament financia projectes, realitza préstecs, estimula el comerç i dona suport a la formació.

Agència Internacional d'Energia Atòmica (AIEA)

Organització independent creada l'any 1957 per promocionar la utilització pacífica de l'ús de l'energia atòmica i assegurar que no és utilitzada per a usos nuclears. L'actual puixança d'Algèria com a probable potència atòmica fa que el paper de l'AIEA sigui del tot vigent a Algèria.

Moviment dels Països No Alineats (MNA)

El moviment dels països no alineats fou creat en el context de la Guerra Freda, a Belgrad l'any 1961, per buscar una posició diferenciada de la bipolaritat existent en el moment. Actualment el Moviment dels No Alineats és un fòrum de consulta i coordinació de postures econòmiques i polítiques. Formen part de l'organització països americans, africans, asiàtics, europeus i de l'antiga Unió Soviètica.

La política francesa davant la guerra d'Algèria

Els interessos econòmics (sobretot en petroli i gas natural), i les preocupacions polítiques i de seguretat (l'islamisme radical i la seva extensió a Tunísia i Marroc, la proliferació d'armes de destrucció massiva i de tecnologia balística) dels països europeus respecte Algèria (i en general el Magrib) són especialment rellevants en el cas de França; per raons històriques, ja que encara hi ha ressentiment per la pèrdua d'un territori que un dia va ser francès; i per raons socials, per l'important col·lectiu d'origen algerià que viu a França.

A tot això, però, s'ha d'afegir l'evolució de la política interna francesa. De fet, les protestes de 1988 a Algèria –l'inici de la crisi– van ser pràcticament ignorades pel Govern francès i el 1992 la suspensió del procés democràtic i l'increment de la repressió tan sols van pro-

Coneixent la feblesa i la rivalitat que caracteritza el Món Àrab, no pot sorprendre l'absència d'una acció col·lectiva àrab en relació a la guerra d'Algèria que hagi anat més enllà de les declaracions fetes pels països europeus o pels EUA

vocar unes paraules de condemna per part del president Mitterrand. És el 1995, poc després de l'elecció de Chirac per a la presidència i arran d'una onada d'atemptats terroristes a París, quan comença a preocupar que la violència algeriana pugui arribar a França, una por a una onada de terror inspirada a l'estranger però protagonitzada per nous ciutadans francesos i immigrants il·legals d'origen algerià, majoritàriament marginats del sistema econòmic i polític. El Govern francès, sens dubte influenciat, com tots els partits polítics, per la utilització electoral del tema migratori per part de l'ultranacionalista Front Nacional de Le Pen, va aplicar una política basada en dos pilars: incrementar l'ajut bilateral al Govern algerià i introduir mesures restrictives per impedir l'entrada de ciutadans magribins a França. Aquesta darrera política es va estendre a altres països del sud d'Europa, com Espanya i Itàlia, i va ser compartida per molts socis de la Unió Europea (sobretot els firmants de l'Acord de Schengen), especialment a mesura que s'estenia el neonacionalisme pel continent europeu i la paral·lela percepció que una inestabilitat al nord d'Àfrica podria produir una onada massiva d'immigrants i crear obstacles addicionals a la difícil negociació sobre una construcció europea orientada cap a l'Est.

L'actitud dels països europeus

Com a part d'aquesta lògica, França va reclamar la solidaritat dels seus socis europeus (i dels EUA) respecte a la voluntat de suport al règim algerià, inclouent-hi evitar mesures que el poguessin debilitar. Des del 1995, els governs europeus (i els EUA) han coordinat discretament el manteniment de l'ajut bilateral i multilateral al Govern algerià. Al mateix temps, han pres decisions per incrementar en el futur la capacitat europea d'actuar puntualment i militarment fora del continent, encara que no específicament al nord d'Àfrica, ni directament vinculades amb la guerra algeriana (ens referim a la creació d'Eurofor i Euro-marfor al si de la Unió Europea Occidental i als acords sobre la garantia de suport dels mitjans OTAN per actuar en missions de gestió de crisi).

Es pot afirmar que els EUA, més lluny geogràficament i necessitats de llençar signes conciliadors als seus aliats àrabs, han mantingut una actitud prudent, mantenint l'ajut però animant el Govern algerià a dialogar amb els grups islamistes moderats. Però en el cas de la Unió Europea, la política respecte Algèria, inspirada per França, ha denunciat la violència islamista, però no la repressió governamental, i ha mantingut l'ajut econòmic, però sense condicionar-la al respecte als Drets Humans.

Algèria davant la qüestió del Sàhara

El tema de la independència del Sàhara és encara una de les qüestions no resoltes del procés de descolonització del nord d'Àfrica. L'any 1975 el Govern espanyol cedí els territoris saharauis a Marroc i Mauritània. Davant la postura espanyola, la població saharau va proclamar la República Àrab Saharai Democràtica (RASD). La Marxa Verda del Marroc sobre el Sàhara confirmà les veritables dimensions del conflicte.

La situació al Sàhara esdevingué per Algèria una triple problemàtica: l'arribada de refugiats als camps de Tinduf, el problema polític de com solucionar el conflicte i la lluita per l'hegemonia a la regió.

Algèria definia la seva política exterior com a antiimperialista i de suport a tots els moviments d'alliberament d'arreu del món. El suport al Frente Polisario s'inicia el 1970 i en els primers anys del conflicte l'ajut a les tropes saharauis fou total. S'afegia a més la lluita contra el Marroc per l'hegemonia a la zona, en aquest context s'ha d'entendre la tensió entre Marroc i Algèria l'any 1976 que desemboca en els enfrontaments entre unitats dels dos exèrcits a la zona d'Amgala, o que una de les ofensives del Frente Polisario de 1979 portés el nom de Houari Bumedian.

La guerra portà un problema afegit: milers i milers de saharauis van buscar aixopluc a Algèria, concretament cap a Tinduf on es van establir campaments de refugiats. Fonts del Frente Polisario calculen que aproximadament un milió de persones es troben encara disperses en zones més segures.

El suport algerià al Frente Polisario semblava no trencar-se, l'any 1984 el reconeixement de la RASD com a membre de ple dret de l'Organització de la Unitat Africana (OUA), provocà la sortida del Marroc de l'organització i la continuïtat de la política d'Alger envers el Sàhara. Cal afegir que les victòries militars de la RASD facilitaven la política algeriana a la zona. En els darrers anys, tot i que el recel entre Marroc i Algèria continua, sembla que quelcom hagi canviat. Des del 1992, ambdós van establir relacions diplomàtiques, interrompudes des del 1976, fet que propulsà l'aplicació del pla de pau de 1988 promogut per les Nacions Unides, i que es va començar a aplicar-se el 1991.

Actualment, Algèria ha fet un fort gir en la seva postura sobre el Frente Polisario, ha retallat la cooperació i ha pressionat fortament el Frente Polisario per tal de conduir el conflicte per la via de les negociacions i de la pau. El conflicte del Sàhara, però, continua. Queda pendent encara el tema del cens definitiu que permeti realitzar una votació el més justa possible, els ajornaments electorals s'han anat prorrogant, el problema dels refugiats continua, les traves del Marroc són palpables i la tensió entre les dues potències regionals tot i que minvada és encara latent.

Al marge d'albergar dubtes racionals respecte a l'eficiència d'aquesta actitud per impulsar una solució al conflicte, hi ha dos efectes que caldria esmentar. El primer fa referència a la manera d'abordar el tema algerià per part de les institucions de la UE i a com, en definitiva, les raons dels governs europeus han prevalgut per sobre els principis polítics de la UE. El Parlament Europeu, per una banda, ha aprovat diverses resolucions condemnant els atacs terroristes i les massacres contra la població civil, fent una crida al Govern algerià per tal que democratitzi el país i respecti els Drets Humans, tot aprofundint el diàleg amb totes les forces polítiques, així com donant suport als mitjans de comunicació amb la denúncia de la censura i de les violacions de la llibertat de premsa. Aquesta actitud del Parlament Europeu, que ha reclamat a les autoritats algerianes no limitar la seva resposta a l'eradicació del terrorisme per part de les forces de l'ordre, sinó llençar iniciatives per instaurar un veritable pluralisme democràtic, ha provocat en diverses ocasions la desaprovació del Govern algerià. No obstant, els indicis d'un canvi cap a una actitud menys crítica envers les autoritats algerianes es van posar de manifest durant la visi-

ta d'una delegació del Parlament Europeu a Algèria el mes de febrer del 1998. Amb el mandat d'esforçar-se per comprendre la situació del país sense jutjaments a priori, la visita dels europarlamentaris va incloure trobades amb els seus homòlegs algerians i amb representants de la societat civil, incloent alguns mitjans de comunicació. Els representants algerians van insistir en la necessitat de combatre les xarxes terroristes existents als països europeus que serveixen de suport logístic i financer al terrorisme algerià, i les autoritats algerianes van reconèixer l'existència de violacions dels Drets Humans, criticant, però, els informes d'organismes com Amnistia Internacional que qualifiquen de "grups d'oposició armada" els grups considerats terroristes pel Govern algerià. La delegació, globalment, no va prendre contacte, tal i com es va comprometre, amb els partits de l'oposició, refusant fins i tot llegir una carta enviada per l'antic FIS per mitjà del president de la Lliga Algeriana per a la Defensa dels Drets Humans.

Per altra banda, els Consells Europeus han demanat a les autoritats algerianes un diàleg nacional amb totes les forces polítiques que rebutjen la violència i la normalització de la vida política per mitjà de la convocatòria d'eleccions. L'actitud dels Consells encara es va evidenciar més a partir del gener de 1998, quan una *troika* ministerial de la Unió Europea va visitar Alger per intensificar el diàleg amb el Govern algerià. Resultat aquesta visita d'una iniciativa d'Alemanya -no de França-, no deixa de ser significatiu

que, paral·lelament a la visita, França i altres governs europeus possessin en marxa operacions policials de detenció d'extremistes islàmics sota la cobertura del Campionat Mundial de Futbol celebrat l'estiu del 1998.

Què diuen els països àrabs?

El segon efecte de la política europea respecte Algèria ha estat el debilitament del procés euromediterrani, que ja es trobava negativament influenciat pel bloqueig dels acords de pau entre palestins i israelians. No es pot deixar de subratllar que precisament els grans impulsors de la política mediterrània –els països europeus del sud– han estat grans defensors de la política de contenció migratòria i de la necessitat de donar suport al Govern algerià.

Segurament les conseqüències d'aquests esdeveniments poden anar més enllà d'una mera paràlisi de la política mediterrània, sobretot pel que fa a la lectura que puguin fer els governs i les

poblacions dels països àrabs. Coneixent la feblesa i la rivalitat interna que caracteritza el Món Àrab, no pot sorprendre l'absència d'una acció col·lectiva àrab en relació a la guerra d'Algèria que hagi anat més enllà de les declaracions fetes pels països europeus o per Estats Units. No obstant, potser un dels temes importants en el futur serà el d'avaluar si la reacció internacional a la crisi algeriana ha servit per posar de manifest els límits de la voluntat política occidental per impulsar reformes democràtiques que puguin ajudar a superar situacions de conflicte i per evidenciar els amples marges de maniobra amb els quals poden operar els règims autoritaris reticents als canvis democràtics. ■

Fonts:

diverses edicions i números de *The Middle East, Summary of World Broadcasting*, BBC *Monitoring*; *Bulletin EU*; *Le Monde*; *Le Monde Diplomatique*; *Middle East Report*; *Revue de Presse* (mitjans àrabs).

Simon SERFATY (1996-97) "Algeria unhinged: What next? Who cares? Who leads?", *Survival*, vol. 38, n. 4, pp. 137-153

DCIDOB. **Algèria.**

Selecció de Documents de la Base de Dades CIDOB.

Selecció de Documents de la Base de Dades CIDOB

- Po.E. 27/92/ESPAÑA ANTE LA CRISIS ARGELINA**
Gabriel Mañueco
Política exterior, 27, 1992
Madrid ; pp: 116-128
- Mag. 142/93/ALGÉRIE: CONTEXTE ET ACTEURS DU COMBAT POUR LES DROITS DE L'HOMME**
Jocelyne Cesari
Maghreb-Machrek Monde Arabe, 142, 1993
Paris ; pp: 24-31
- Mag. 141/93/ALGÉRIE SUR QUELQUES ASPECTS DE LA VIOLENCE POLITIQUE**
Jean Leca
Maghreb-Machrek Monde Arabe, 141, 1993
Paris ; pp: 105-124
- M.D. 477/93/INTROUVABLE MODÈLE POUR L'ÉCONOMIE ALGÉRIENNE : DU "SOCIALISME SPÉCIFIQUE" AU "LIBÉRALISME SPÉCIFIQUE"**
Akram Belkaid
Le Monde diplomatique, 477, 1993
Paris ; pp: 8
- Mag.R. 3-4/93/LA SÉCURITÉ NATIONALE ALGÉRIENNE DANS LES ANNÉES 90 : ENTRE LA MÉDITERRANÉE ET LE SAHARA**
Abdenour Benantar
The Maghreb review, 3-4, 1993
London ; pp: 151-165
- S-IISS 2/94/ALGERIA IN CRISIS**
Claire Spencer
International Institute for Strategic Studies (IISS)
Survival, 2, 1994
London ; pp: 149-163
- L-13758/ARGELIA, UN DESQUITE DE LA HISTORIA**
Paul Balta
Siglo Veintiuno ; 1994
Madrid ; pp: 69-94
- Et. Int. 1/94/CRISE ÉCONOMIQUE ET CONSENSUS EN ÉTAT RENTIER LE CAS DE L'ALGÉRIE SOCIALISTE**
Lise Garon
Centre Québécois de Relations Internationales
Études internationale, 1, 1994
Québec ; pp: 25-45
- D-18017/ALGERIA: SIX MONTHS LATER, COVER-UP CONTINUES IN PRISON CLASH THAT LEFT 100 INMATES DEAD**
Human Rights Watch Middle East , 1995
New York ; pp: 2-18
- Mag. 149/95/ÉCONOMIE ALGÉRIENNE : QUELLES PERSPECTIVES?**
Caroline Ardouin
Monde Arabe Maghreb-Machrek, 149, 1995
Paris ; pp: 13-22
- CERI-MC 6/95/ELECCIONES PRESIDENCIALES EN ARGELIA**
Gema Martín Muñoz
Centro Español de Relaciones Internacionales (CERI)
Meridiano CERI, 6, 1995
Madrid ; pp: 16-18
- Mag. 149/95/LES ETATS-UNIS FACE A LA SITUATION ALGÉRIENNE**
Robert Mortimer
Monde Arabe Maghreb-Machrek, 149, 1995
Paris ; pp: 3-12
- P.Ec. 2411/95/LES SEPT PLAIES DE L'ÉCONOMIE ALGÉRIENNE**
Nicolas Bean
Problèmes économiques, 2411, 1995
Paris ; pp: 25-28
- D.Na. 7/96/ALGÉRIE: ACCORD DE ROME ET ÉLECTION PRÉSIDENTIELLE**
Bruno Callies de Salies
Défense nationale, 7, 1996
Paris ; pp: 109-123
- L- 22739/INTEGRISMOS, VIOLENCIA Y MUJER**
María Dolores Renau (comp.) ; Carlota Bustelo ; Fernando Savater (et al.)
Pablo Iglesias, 1996
Madrid ; pp: VII-X, 1-93
- L-20287/ISLAMISM AND EUROPEAN REACTIONS: THE CASE OF ALGERIA**
Claire Spencer
Pinter , 1996
London ; 121-140
- L-28649/L'ISLAMISME POLITIQUE DANS LES RAPPORTS ENTRE L'EUROPE ET LE MAGHREB**
Álvaro de Vasconcelos; Yahia H. Zoubir ; Abdelbaki Hermassi (et al.)
Friedrich Ebert Stiftung ; Instituto de Estudos Estratégicos e Internacionais, 1996
Lisboa ; pp: I-VI,1-142
- I.E-CJN 96/96/LA RENTE, LA DETTE ET LES AVATARS DE L'INDUSTRIALISATION EN ALGÉRIE**
Youssef Benabdellah
Informations et commentaires, 96, 1996
Paris ; pp: 24-28
- S-IISS 4/96-97/ALGERIA UNHINGED: WHAT NEXT? WHO CARES? WHO LEADS?**
Simon Serfaty
International Institute for Strategic Studies (IISS)
Survival, 4, 1996-1997
London ; pp: 137-153
- P.59-60/96-97/LA POLÍTICA FRANCESA HACIA ARGELIA : ENTRE EL TEMOR ISLAMISTA Y EL INTERÉS COMERCIAL**
Laurence Thieux
Centro de Investigación para la Paz (CIP) ; Fundación Hogar del Empleado (FUHEM)
Papeles, 59-60, 1996-1997
Madrid ; pp: 91-98
- CIP-RC 1/97/ARGELIA**
Laurence Thieux
Centro de Investigación para la Paz (CIP); Fundación Hogar del Empleado (FUHEM). Las Raíces de los conflictos. Unidad didáctica, 1, 1997
Madrid ; pp: 1-8
- Po.E. 58/97/ARGELIA, ELECCIONES SIN CAMBIO POLITICO**
Gema Martín Muñoz
Política exterior, 58, 1997
Madrid ; pp: 73-86
- FA. 6/9/ALGERIA'S LONG NIGHT**
Miltin Viorst
Foreign affairs, 6, 1997
New York ; pp: 86-99
- P.E. 4/97/ALGÉRIE : LES ENJEUX DES NÉGOCIATIONS ENTRE L'AIS ET L'ARMÉE**
Luis Martínez
Institut français des relations internationales (IFRI)
Politique étrangère, 4, 1997
Paris ; pp: 499-510
- J.A. 1904/97/ALGÉRIE AN 35 : ET POURTANT ELLE TOURNE!**
Paul Marie de la Gorce ; Cherif Ouazani; Philippe Gaillard (et al.)
Jeune Afrique, 1904, 1997
Paris ; pp:39-68
- P.E. 4/97/CE QUE DÉVOILE UNE GUERRE. ALGÉRIE, 1997**
Benjamin Stora
Institut français des relations internationales (IFRI)
Politique étrangère, 4, 1997
Paris ; pp: 487-497
- L-31774/ECLISSI DI MEZZALUNA : IL DRAMMA ALGERINO**
Radhouan Ben Amara ; Gianni Marilotti
CUEC, 1997
Cagliari ; pp: 1-137
- L- 31710/LA VIOLENCE SOCIALE EN ALGÉRIE**
Slimane Medhar
Thala editions ; 1997
Alger ; pp: 5-267
- P. 63/98/ARGELIA DESTRUIDA POR LA VIOLENCIA**
Mariano Aguirre ; Jéhane Sedky-Lavandero
Centro de Investigación para la Paz (CIP) ; Fundación Hogar del Empleado (FUHEM). *Papeles*, 63, 1998
Madrid ; pp: 127-143
- FA. 4/98/ALGERIA'S ARMY, ALGERIA'S AGONY**
Lahouari Addi
Foreign affairs, 4,1998
New York ; pp: 44-53
- CERMAC-C 138-139/9/ALGÉRIE/ETATS-UNIS : DES RELATIONS DENSES ET COMPLEXES**
Amine Ait-Chaalal
Centre d'Études et de Recherches sur le Monde Arabe Contemporain
Les Cahiers du Monde Arabe, 138-139, 1998
Louvain-la-Neuve ; pp: 1-70
- N.Arab. 35/98/DESAPARECIDOS ARGELINOS, CONTRA LA OPACIDAD DE LA REPRESIÓN Y LA VIOLENCIA**
Abdel Malek Amine ; Salima Tlemçani ; Nabila Amir ; (et al.)
Nación árabe, 35, 1998
Madrid ; pp: 29-33